

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 4 2016 Årg. 80

- Vad säger Luther?
- Bara nåd, inget annat
- Jesu översteprästerliga förbön - del I
- Det saliga bytet
- Är människan tvådelad eller tredelad?

INNEHÅLL

Redaktionellt	145
Vad säger Luther? (inför lutherjubileet). SE	147
Bara nåd, inget annat. Tim Buelow	154
Jesu översteprästerliga förbön (Joh 17) – del I. Egil Edvardsen	155
Det saliga bytet. Øyvind Edvardsen	164
<i>Notiser. SE</i>	170
<i>Frågor och svar</i>	172
<i>Utblick över samtiden</i>	176
<i>Litteratur</i>	183
<i>Gåvoredovisning</i>	192

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Egil Edvardsen, Ola Österbacka och för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är f.n.:

Inom Sverige 26 kronor, utanför Sverige minst 96 kronor.

Prenumerationer och gåvor betalas till Handelsbanken med följande IBAN-nummer:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (efter SE34 följer sålunda fem siffergrupper med fyra siffror i varje grupp). Vårt bankkonto: Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer 305 320 718 . **BIC/SWIFT: HANDSESS** behöver anges för betalningar utanför Sverige.

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas.

I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby.

E-mail: biblicum@biblicum.se Biblicums webbutik: forlag.biblicum.se

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

4/2016

REDAKTIONELLT

När julens glada högtid nu närmar sig vill vi i Stiftelsen Biblicum önska alla understödjare och tidskriftens läsare en välsignad God Jul genom löftet om Guds nåd och frid! Över 700 år innan Frälsaren föddes gav Gud löftet: ”Se, jungfrun ska bli havande och föda en son, och hon ska ge honom namnet Immanuel.” Då Guds folk Israel först fick höra detta löfte genom profeten Jesaja, visste de inte hur länge de måste vänta innan det blev uppfyllt. På den tiden var det kung Ahas som härskade i Juda. Kungar, profeter och generationer kom och gick utan att löftet gick i uppfyllelse. Inte förrän tiden var inne mer än 700 år senare. Då blev ett litet barn fött av en jungfru, precis som Gud hade lovat.

Det är ett märkligt löfte som Gud ger kung Ahas. Jesaja berättar att modern till barnet ska vara en jungfru. Vi vet hur många försökt förklara bort detta med jungfrufödelsen. Att en jungfru blir med barn och föder en son är ju fysiskt omöjligt. Men när ängeln Gabriel förkunnar för Maria att hon ska bli med barn och föda en son, gör han det helt klart att barnet ska bli till genom den helige Ande. Nära Maria förvirrad frågar Gabriel: ”Hur ska detta ske? Jag har ju inte haft någon man”, svarar ängeln: ”Den helige Ande ska komma över dig, och den Högstes kraft ska vila över dig. . . För ingenting är omöjligt för Gud” (Luk 1:34ff).

Det skedde precis som Jesaja hade lovat. Därför har de kristna i nära 2000 år bekänt detta i den apostoliska trosbekännelsen. Vi firar jul därför att Gud uppfyllt sina löften till sitt folk. Det han har lovat, det håller han också. Jesaja dog, Ahas dog, generationer av människor har dött. De flesta som levde i Romarriket hade aldrig hört om löftet hos Jesaja. Många i Juda rike hade hört det men glömt det. Men Gud glömde inte sitt löfte.

Varför talade Gud till den ogudaktige Ahas? Avgudadyrkan och heden-

dom praktiserades på det grövsta och spreds alltmer under hans regeringstid i Juda. Dessutom hade Ahas allvarliga politiska problem: Syrien och nordriket Israel hade allierat sig mot Juda, önskade ockupera landet och störta den davidiska dynastin en gång för alla. Framtiden verkade helt svart för Ahas. Som en sista krampaktig åtgärd bad han den assyriske kungen Tiglat-pileser III om hjälp.

Men Gud hade andra planer. Budskapet till Ahas var kristallklart. Landet skulle inte besegras. Han behövde inte räddas av främmande makter. Herren hade alltså full kontroll över historien. Han utlovade en räddare som skulle födas genom ett under, av en jungfru.

Hur svarade Ahas på Herrens nådiga erbjudande? Redan före löftet om jungfruns son avvisade han en räddning genom ett under ("ett tecken från Herren") med en spelad fromhet: "Jag vill inte be om något, jag vill inte fresta HERREN" (Jes 7:12). Han litade inte på att Herren var mäktig nog att hjälpa. Därför vände han sig till den mäktige världserövaren Tiglat-pileser.

Så varför talade Gud till Ahas och gav Davids hus löftet om jungfruns son? Det är verkligen anmärkningsvärt att Gud ger ett av de allra största löfterna i GT till ett avfalligt kungahus med en kung i spetsen som satt grov avgudadyrkan i system.

Det finns ingen annan förklaring än Guds obegripliga godhet: han vill ingen syndares död. Han vill rädda så grova syndare som Ahas. Gud talade till honom fastän han var upprorisk mot Gud och gick längre än de flesta i avgudadyrkan och synd. Sådan är Gud! Det största och härligaste löfte, löftet om barnet som skulle födas av en jungfru, ger han till en av de värsta kungarna i hela Juda rike.

I dag sker samma sak! På nytt får vi fira jul, höra julevangeliet om Frälsaren som har fötts i Davids stad. Gud fortsätter att tala till människor. Men vill de lyssna? Vi liknar ganska mycket Ahas, vi också. Ändå fortsätter Gud att ge oss löftet om nåd och frälsning. Bara det att vi får möjlighet att fira ännu en jul är ett tecken på Guds nåd mot oss.

Jesus föddes i Betlehem just för syndare som Ahas och för syndare som vi. Gud har sänt en Frälsare till en värld som inte förtjänar Guds nåd och räddning. Genom Immanuel skulle Gud vara med oss, stå på vår sida, trots vår synd och vår upproriskhet. Det är en stor glädje för oss. Utan Guds ord vore vi förlorade. Därför vill vi fortsätta att sprida Guds ord genom att ge ut vår tidskrift "för biblisk tro och forskning". Vi hoppas att våra läsare vill förnya sin prenumeration och hjälpa oss att sprida biblisk undervisning till många fler.

*Egil Edvardsen
ordf. i Stiftelsen Biblicum*

Vad säger Luther?

En verklig skatt när det gäller att studera vad den store reformatorn Martin Luther sagt i olika ämnen är boken "What Luther says", sammanställd av Ewald M. Plass. Den utkom 1959 i tre volymer (Concordia Publ. House, Saint Louis) och finns nu samlad i en enda volym om 1667 sidor. Den innehåller inte mindre än 5100 Luthercitat om mer än 200 ämnen. Som ett led i vårt uppmärksammande av den lutherska reformationens 500-årsjubileum 2017 följer här några luthercitat. De tyska originalen kan läsas i Weimarnutgåvan (WA) av Luthers verk. Översättningen till svenska är gjord från den engelska översättningen i "What Luther says".

Att översätta Bibeln

Vad krävs av en bibelöversättare?

"Att översätta är inte var mans sak, som de galna helgonen inbillar sig. Det kräver en äkta fromhet, trohet mot texten, omsorgsfullhet, gudsfruktan, ett hjärta med erfarenhet och praktik. Därför menar jag att en falsk kristen eller sekterisk ande inte kan göra en trogen översättning." (WA 30 II, 640)

Inte lätt och blottar vår okunnighet

"Jag har åtagit mig att översätta Bibeln till tyska. Det har varit nyttigt för mig, för annars kunde jag ha dött i missuppfattningen att jag var en lärd man. Alla som tror att de är lärda borde arbeta med att översätta." (WA 10 II, 60)

Gäller att fånga innebörden

"Vilket syfte tjänar det att översätta ord för ord så att människor inte förstår innebörden i texten? Den som vill tala tyska kan inte använda en hebreisk satsbyggnad. Om han förstår vad den hebreiske författaren skriver, måste han se till att han slår vakt om innebörden.

Han måste tänka: Låt mig nu se, hur skulle en tysk uttrycka sig i detta fall? När han finner de tyska ord som tjänar detta syfte, då kan han lämna de hebreiska orden och fritt finna ord som uttrycker innebörden på den bästa tyska han förmår använda." (WA 38, 11)

"Allena" i Luthers översättning av Rom 3:28

Luther översätter Rom 3:28 så här: "Vi hävdar nämligen att människan blir rättfärdig utan laggärningar, *bara* genom tron", i tyska originalet: "So halten wir es nun, daß der Mensch gerecht werde ohne des Gesetzes Werke, *allein durch den Glauben*." På anklagelsen att han lagt till "allein" utan att det står något "bara" i grundtexten, svarar Luther:

"Jag vet mycket väl att ordet *solum* ("bara", "allena") inte står i den latinska och grekiska texten, så papisterna behöver inte undervisa mig om det. Det är sant att dessa fyra bokstäver *s-o-l-a* inte står där. På dessa bokstäver stirrar åsneaktiga dumhuvuden som en ko glor på en ny dörr. Ändå ser de inte att detta är textens innebörd och att ordet hör dit, om man vill ha en tydlig och kraftfull tysk översättning. Jag ville tala tyska, inte latin eller grekiska, när jag åtagit mig uppgiften att presentera en *tysk* översättning. Det hör till vårt tyska språks natur att när man talar om två ting, ett som är sant och ett som är falskt, så använder vi ordet "bara" om det sanna till skillnad från det falska. Vi säger sålunda: Bonden kommer *bara* med säd, inte med pengar. Nej, jag har inga pengar, *bara* säd. Jag har *bara* ätit, inte druckit. Skrev du *bara*, och läste det inte? Det finns otaliga sådana exempel i dagligt tal. . .

Vi får inte, som dessa åsnor gör, fråga de latinska bokstäverna hur man ska tala tyska. Vi ska fråga mamman i hemmet, barnen på gatan, den vanliga mannen på torget, hur de uttrycker sig. Vi ska iakttä deras läppar för att se hur de talar, och så ska vi översätta i enlighet med det. Då kommer de att förstå oss och lägga märke till att vi talar tyska med dem." (WA 30 II, 636f)

Rättfärdiggörelsen

"Med den fasta klippan som vi kallar läran (*locum*) om rättfärdiggörelsen menar vi att vi är återlösta från synden, döden och djävulen och har gjorts delaktiga av det evigt livet, inte av oss själva . . . utan

genom hjälp utifrån (*alienum auxilium*), genom Guds enfödde Son, Jesus Kristus.” (WA 40 I, 33)

”I korthet, om denna artikel om Kristus inte bekänns – läran att vi förklaras rättfärdiga och är frälsta genom honom allena och att alla utan honom är förlorade – då är det slut på allt motstånd och alla hinder. Då finns det i verkligheten ingen mätta och gräns för olika villoläror och misstag.” (WA 32, 348)

”Den som avviker från artikeln om rättfärdiggörelsen känner inte Gud och är en avgudadyrkare. . . För när denna artikel har tagits bort, återstår inget annat än felaktigheter, hyckleri, gudlöshet och avgudadyrkan, även om det kan se ut som om högsta sanning, gudsdyrkan, helighet etc. finns. Skälet till detta är att Gud varken vill bli känd eller kan bli känd på något annat sätt än genom Kristus, i enlighet med detta ord i Joh 1:18: *Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd.*” (WA 40 I, 602)

Objektiv rättfärdiggörelse

”Detta är varför det finns ett stort behov av att på nytt be och ropa: Käre Far, förlåt oss våra synder. Inte därför att han inte förlåter också utan och före vår bön. För han har gett oss evangeliet där ingenting annat finns än förlåtelsen, också innan vi bett om den eller ens tänkt på den. Vad det handlar om i denna bönepunkt (den femte i Fader Vår) är att vi ska erkänna och ta emot denna förlåtelse.” (WA 30 I, 206)

Objektiv och subjektiv rättfärdiggörelse

”Kristus led verkligen för hela världen. Men hur många är det som tror och håller fast vid detta faktum? Därför, fastän återlösningen är ett fullbordat faktum, kan den ändå inte hjälpa och bli till nytta för en person, om han inte tror den och erfar dess frälsande kraft i sitt hjärta.” (WA 45, 22)

Rättfärdiggörelsen grundar sig på den ställföreträdande gottgörelsen

”Detta innebär artikeln om rättfärdiggörelsen: att tro att Kristus dog för oss, som Paulus säger: *Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe* (Gal 3:13). För det är inte tillräckligt att veta att Kristus led utan – som han säger här – vi måste

också tro att han bar *våra* sjukdomar, att han inte led för sig själv eller för sina egna synder utan *för oss*, att han bar sjukdomarna och tog på sig den pina som *vi* skulle ha drabbats av. Den som förstår detta rätt griper om kristendomens kärna.” (WA 25, 328)

Rättfärdiggörelsen ligger utanför oss (extra nos) i Kristus

”En kristen är rättfärdig och helig genom en främmande helighet, dvs han är rättfärdig genom Guds barmhärtighet och nåd. Denna barmhärtighet och nåd är inte något mänskligt. Den är inte någon sorts disposition eller kvalitet i hjärtat. Den är en gudomlig välsignelse som skänks oss genom den sanna kunskapen om evangeliet när vi vet eller tror att vår synd har förlåtits genom Kristi nåd och förtjänst. . . Är inte denna rättfärdighet en främmande rättfärdighet? Den består helt och hållet i en annans betalning och är en ren gåva från Gud, som visar oss barmhärtighet och nåd för Kristi skull.” (WA 40 II, 352)

Lag och evangelium

Vikten av att kunna skilja mellan lag och evangelium

”Skillnaden mellan lag och evangelium är den kristna trons främsta kännetecken. Alla som räknar sig som kristna bör känna till och kunna redogöra för denna skillnad. Om denna förmåga saknas, kan man inte skilja en kristen från en hedning eller en jude. Så ytterst viktig är denna skillnad.

Detta är grunden till varför Paulus så starkt betonar att vi kristna gör en skarp och rätt delning och åtskillnad mellan dessa båda läror, lagen och evangeliet. Visserligen är båda lärorna Guds ord: lagen eller de tio budorden och evangeliet. Evangeliet gavs av Gud i paradiset, lagen på Sinai berg. Men helt avgörande är att man rätt skiljer mellan dessa båda budskap så att man inte blandar ihop dem. Annars kommer man inte att känna till och bevara någondera, varken det ena eller det andra. Under intryck av att ha båda kommer man att ha ingendera. . .

Placera därför den som rätt kan skilja lagen från evangeliet främst på listan och kalla honom för en doktor i den heliga Skrift. Utan den helige Ande är färdigheter i detta skiljande omöjligt.” (WA 36, 25, 29)

Definitioner

”Med ’lagen’ menar vi ingenting annat än Guds ord och bud genom vilka han befaller oss vad *vi* ska göra och inte göra och *kräver* vår lydnad och gärning (*Werk*). . .

Evangeliet är en sådan lära eller sådana ord från Gud som inte kräver våra gärningar eller befaller oss att göra något utan ber oss helt enkelt att *ta emot* den erbjudna nåden om syndernas förlåtelse och evig frälsning och vara tillfreds med att detta *ges oss som en gåva*.” (WA 36, 30f)

Lagen kräver, evangeliet ger

”Lagen och evangeliet är två läror som är helt motsatta. Att förlägga rättfärdigheten i lagen är därför att helt strida emot evangeliet. För lagen är en indrivare som kräver av oss att vi ska arbeta och ge. Med ett ord, den vill ha något från oss. Men evangeliet kräver ingenting av oss. Det ger åt oss helt fritt och bjuder oss att hålla fram våra händer och ta emot vad det erbjuder. Att kräva och att ge, att ta och att erbjuda är motsatser och kan inte pågå samtidigt. För det som ges åt mig får jag ta emot, men det som *jag* ger tar jag inte emot. Jag erbjuder det åt någon annan. Så om evangeliet är en gåva och erbjuder en gåva, kräver det inte något. Lagen däremot ger ingenting utan kräver av oss. Ja, den kräver omöjliga ting.” (WA 40 I, 336f)

Tron

Den frälsande trons natur

”Tron är ett oupphörligt och ständigt seende som riktar blicken mot inget annat än Kristus, Segraren över synd och död och Givaren av rättfärdighet, frälsning och evigt liv. Det är därför Paulus i sina brev ställer Jesus Kristus framför oss och undervisar om honom i nästan varje vers. Men han ställer honom framför oss genom Ordet, för på inget annat sätt kan han tas emot än genom tron på Ordet.” (WA 40 I, 545)

Tron är Guds verk

”Ta det inte lättsinnigt med tron. Den är ett verk som är det underbaraste och svåraste av alla verk. Genom den allena blir du frälst,

trots att du tvingades avstå från alla egna gärningar. För den är Guds verk, inte människans, som Paulus lär i Ef 1:19. Andra gärningar genomför han med vår medverkan och genom oss. Endast denna utför han inom oss och utan vår medverkan (*sine nobis*).” (WA 6, 530)

Inte trons styrka utan dess föremål frälser

”Det är naturligtvis sant att du och jag inte griper om eller tror lika stadigt den frälsande sanningen som Petrus. Ändå har vi samma skatt. Två personer kan hålla vinglas i sina händer: den enes hand darrar, den andres inte. Två personer kan hålla en börs full med pengar: den ene med en svag hand, den andre med en stark hand. Om handen är stark eller svag, varken ökar eller minskar den börsens innehåll. Så den enda skillnaden mellan mig och Petrus är det faktum att han håller stadigare om denna skatt.” (WA 32, 85f)

Också en svag tro frälser

”Den som fallit ner i en flod griper förmodligen tag i en trädgren så att han med knapp nöd blir räddad från att drunkna. Så griper också vi om Kristus mitt bland synd, elände och död, detta med en tro som är svag. Men likväl räddar oss tron, hur svag den än kan vara, besegrar döden och trampar djävulen, ja alla hot, under fötterna.” (WA 40 II, 560)

Att växa i tron

”Den sanna, levande tron, som den helige Ande har skapat i hjärtat, kan inte vara sysslolös. Jag säger detta för att ingen ska vara självsäker. Fastän han har uppnått tro, ska han inte slå sig till tro med det. Det är inte meningen att bara börja tro utan också under tidens gång växa i tro och lära känna Gud allt bättre.” (WA 17 I, 445)

Tron som sådan frälser inte

”Det är inte på grund av vår tro utan på grund av Kristus som tron och frälsningen har getts åt oss.” (WA 10 I, 1, 125)

Tron rättfärdiggör inte som en god gärning

”Enligt Bibelns lära om rättfärdiggörelsen måste en människa förklaras rättfärdig före alla gärningar och tas emot av Gud utan alla gärningar, genom den nåd allena som hon förlitar sig på och griper

om. Inte heller rättfärdiggör tron som en gärning utan den rättfärdiggör därför att den griper om Guds barmhärthet som räcks fram i Kristus. I denna förtröstan på Guds barmhärthet lever den sanna kyrkan, med en ödmjuk bekännelse av sina synder och sin ovärdighet. Förtröstansfullt ser hon fram emot att Gud ska förlåta henne genom Kristus allena.” (WA 42, 192)

SE

Bara nåd, inget annat

av Tim Buelow

Kristendom handlar om Guds nåd, hur Gud av ren kärlek räddade fallna, döende syndare genom att sända sin enfödde Son för att leva ett rättfärdigt liv som vår ställföreträdare och utgjuta sitt heliga, dyrbara blod som Guds Son och sann människa för att betala för världens synder.

Det reformationen handlade om var Guds nåd. Människans naturliga religion är ett försök att förtjäna välsignelser och frälsningen från Gud – raka motsatsen till vad Gud säger. Denna falska, naturliga religion vill klibba fast vid oss människor och alltid försöka dominera vårt sinne. Det borde inte förvåna oss att detta element hos människan har fått människans religiösa tankar att infiltrera kyrkan. När den lutherska reformationen ägde rum hade människans naturliga religion att själv förtjäna Guds gillande nästan totalt utplånat det glada budskapet om nåden. Genom reformationen fick Guds nåd på nytt sin rätta plats i kyrkans centrum.

Människogjord religion – gör så! gör det! – är alltjämt ledsamt nog mycket dominerande i dagens kyrkor. Den pågåenden reformationen går ut på att bevara Guds nåd i centrum och hjälpa andra att återupptäcka Guds nåds härlighet.

*Hämtat från veckobrevet till församlingen i Carthage,
2016-10-29*

Jesu översteprästerliga förbön (Joh 17) – del I

av Egil Edvardsen

Det 17:e kapitlet i Johannesevangeliet består av en lång och trösterik bön som Jesus bad strax innan han skulle lida och dö. Han var tillsammans med sina lärjungar som hade lämnat allt och troget följt med honom i tre år. Tillsammans med dem hade han ätit påskalammsmåltiden. Han hade instiftat nattvarden och hållit ett långt avskedstal till dem (Joh 13-16), ett tal som han avslutade med de trösterika orden: ”I världen får ni lida, men var frimodiga: jag har övervunnit världen” (Joh 16:33). Innan han lämnade nattvardssalen lyfte han blicken mot himlen och bad tydligt och hörbart för lärjungarna denna bön som har kallats Jesu översteprästerliga förbön. Han var nu beredd att dricka den vredesbägare som var bestämd för honom. Stunden hade kommit då han som den sanne översteprästen skulle lida och dö för världen för att sona världens synder.

Kristus som överstepräst

Jesus Kristus är den sanne översteprästen. Vad skulle en överstepräst göra? I gamla förbundet skulle han vara en medlare mellan Gud och folket. Eftersom Gud är helig kunde ingen vanlig, syndig människa komma nära honom. Det måste vara ett avstånd mellan den fullkomligt helige/rene och oheliga/orena människor. Prästen blev därför utvald att stå mellan folket och Gud. Mose sa till dem som ifrågasatte prästernas särskilda uppdrag: ”I morgon ska HERREN visa vem som tillhör honom, vem som är helig och vem som får komma inför honom” (4 Mos 16:5). När de troende bar fram sina offer, var det därför bara prästen som kunde stå vid altaret och gör tjänst där.

Översteprästen stod i en särställning bland prästerna. Han kallades ”den smorde prästen” (3 Mos 4:5). Han representerade folket inför Gud och var ansvarig för hela folkets synd. En gång om året skulle han gå in i det allra heligaste. Där skulle han med offerdjurets blod åstadkomma

försoning för hela folket (3 Mos 16). På denna dag, som blev kallad den stora försoningsdagen, skulle han bekänna israeliternas alla synder över huvudet på en levande bock, "syndabocken", som sedan skulle sändas ut i öknen (3 Mos 16:21). Allt detta, både försoningen och syndabekännelsen, skulle tjäna till att Israels folk blev rena inför Herren. "Från alla era synder ska ni renas inför HERRENS ansikte" (3 Mos 16:30). Dessa handlingar måste översteprästen upprepa år efter år.

Jesus Kristus är den sanne översteprästen. Han är vår medlare mellan Gud och oss, "den smorde" = Kristus/Messias. Han är smord av Gud till att bära fram ett fullkomligt offer för synden. Då han spikades fast på korset för att lida och dö, gick han in i det allra heligaste för att åstadkomma försoning för folkets alla synder. Det offer han bar fram var inte bockars och kalvars blod utan hans eget dyrbara blod som han utgöt på korsets altare till försoning med Gud för hela världen. Samtidigt som han är den sanne översteprästen som har burit fram ett fullkomligt offer *en* gång för alla, är han också själva offret. Han har offrat sig själv för oss.

Som medlare mellan Gud och folket skulle en överstepräst också vara folkets förebedjare. Jesus visade sig vara den sanne översteprästen genom sin förbön. Profeten Jesaja skriver om honom i det kapitel som framför allt talar om Kristi försoningsverk: "Han bar de mångas synd och gick in i överträdarnas ställe" (kan också översättas "bad för överträdarna") (Jes 53:12).

Jesu förbön

Vilka ber Jesus för? För alla människor, också de vantroende, också sina fiender. Precis som han dog för alla människor, ber han för alla människor. På korset bad han för dem som hånade och bespottade honom: «Far, förlåt dem, för de vet inte vad de gör» (Luk 23:34).

Men dessutom ber han särskilt för sin kyrka, för alla som är hans lärjungar, för alla som tror på honom. Som vår överstepräst ber han för oss. I Hebreerbrevet läser vi: "Därför kan han också helt och fullt frälsa dem som kommer till Gud genom honom, eftersom han alltid lever för att be för dem" (Heb 7:25). Paulus skriver i Rom 8: "Vem är det som fördömer? Kristus Jesus är den som har dött, ja, än mer, den som blivit uppväckt och som sitter på Guds högra sida och vädjar för oss" (v 34). Och Johannes skriver: "Mina barn, detta skriver jag till er för att ni inte ska synda. Men om någon syndar, har vi en som för vår talan inför Fadern: Jesus Kristus, den rättfärdige" (1 Joh 2:1).

Varför ber Kristus för människorna? Han ber för dem som inte tror att de ska komma till tro, och han ber för dem som tror att de ska bli bevarade i tron. Syftet med Jesu förbön är människans eviga frälsning.

Det är en stor tröst för de troende att veta att Jesus ber för dem. Han sitter på Faderns högra sida och ber för oss, företräder vår sak hos Fadern. Hela tiden är han vår förebedjare. Jesu översteprästerliga förbön i Joh 17 är ett fint exempel på vad Jesus ber om. I verserna 1–5 ber han först för sig själv. Därefter ber han för apostlarna (verserna 6–19). Han ber att de ska bli bevarade från den onda världen och helgas i sanningen. Till slut ber han för alla troende i alla tider, de som genom apostlarnas ord ska komma till tro på honom (verserna 20–26). Han ber för hela sin kyrka på jorden.

Luther har sagt om denna bön: ”Även om denna bön är enkel och okonstlad, är den likväl så djup, så vid och så rik att ingen kan fatta dess djup och omfång.” Och han har sagt: ”Kunde vi rätt se och erfara vem den mannen är som ber och vem han ber till, och hur stort det är som han ber om, skulle vi inte betrakta denna bön som något ovärdigt och ringa utan känna och erfara vilken överväldigande kraft och tröst dessa enfaldiga ord har och ger.” Med Luthers ord i tankarna ska vi nu studera Jesu förbön och hämta tröst och kraft från den.¹

Del 1 – Jesus ber för sig själv (verserna 1–5)

Johannes 17 inleds med orden: *När Jesus hade sagt detta ...* (vers 1). Omedelbart innan Jesus bad denna bön hade han hållit ett långt avskedstal till sina lärjungar (kap 13-16). Sedan han avslutat sitt tal *lyfte han blicken mot himlen och bad*.

Han som är Faderns enfödde Son (Joh 1:14; 3:16) ber till sin himmelske Far: *Far, stunden har kommit*, säger han. Den stund som Gud hade bestämt från evighet då hans käre Son skulle lida och dö för mänsklighetens synd hade nu kommit. Försoningens och återlösningens stund hade kommit då profetierna skulle uppfyllas. Messias skulle besegra Satan och befria människorna från synden och döden. Därefter skulle han uppstå från graven segerrik, stiga upp till himlen och inta platsen på sin allsmäktige Fars högra sida.

¹ Martin Luthers grundliga utläggning av Jesu översteprästerliga förbön i Joh 17 finns publicerad i Walch² St. Louis 1880–1910), vol. 8, s. 744ff och i Weimarutgåvan, vol. 28, s. 70ff.

Förhärliga din Son, så att Sonen kan förhärliga dig. Detta är det första som Jesus ber sin Far om. Vad menar han med detta? I vers 5 säger han: *Far, förhärliga nu mig med den härlighet som jag hade hos dig innan världen var till.*

Vår Frälsare, Jesus Kristus, är Guds Son, född av Fadern före all tid. Han är den sanne Guden, av samma väsen som Fadern. Från evighet har han haft gudomlig härlighet och majestät. Från evighet har han varit lika allsmäktig som Fadern, lika allvetande som Fadern, ja, lik Fadern i alla gudomliga egenskaper, lik Fadern i makt och ära.

Nu står han framför sin Far i den allra djupaste förnedring. Snart ska han bli dömd som en gudsbespottare, som en förbrytare. Snart ska han hänga på korset, på förbannelsens trä, övergiven av sin Far. Hade han nu upphört att vara Gud? Hade han förlorat sin gudomliga härlighet? Nej, men han hade gömt den djupt i sin tjänaregestalt så att man inte kunde se något alls av hans härlighet. Hur hade detta skett? Genom att han inte gjorde bruk av den härlighet som han hela tiden var i besittning av. Han hade blivit en människa som vi. Den eviga Guden hade antagit vårt kött och blod. Han hade blivit en eländig människa, en tjänarnas tjänare. Paulus skriver: *Han utgav sig själv och tog en tjänares gestalt och blev människan lik. När han till det yttre hade blivit som en människa, ödmjukade han sig och blev lydig ända till döden – döden på korset* (Fil 2:7–8).

Han ber nu sin Far att på nytt upphöja honom till den härlighet som han hade och återinsätta honom i det fulla bruket av sin gudomliga härlighet.

Jesu bön blev uppfylld. Fadern upphöjde sin Son och gav honom det namn som är över alla namn. Genom att uppväcka honom från de döda upphävde han sin Sons förnedring. Sedan Jesus hade stigit upp till himlen satte Fadern honom på sin högra sida, maktens och auktoritetens plats i himlen. Där sitter han nu och regerar i gudomlig härlighet och majestät tills han en gång ska komma igen för att döma levande och döda. Då ska alla människor se honom i hans härlighet.

Jesu bön om att bli förhärligad var ingen självisk bön, för han säger till sin himmelske Far: *Förhärliga din Son, så att Sonen kan förhärliga dig.* Jesus ville bli förhärligad så att han kunde förhärliga sin Far. I sitt förnedringstillstånd förhärligar han Fadern då han genom sitt lidande och sin död återlöser hela människosläktet från alla synder, från döden och djävulens makt. Han vill göra detsamma genom sin upphöjelse när

han stiger ner till helvetet för att proklamera sin seger över Satan. Han vill göra det genom sin uppståndelse för vår rättfärdiggörelses skull. Och han skulle göra det genom sin himmelfärd och sitt herravälde på Faderns högra sida. I allt detta skulle han förhärliga sin Far.

Hur skulle Jesus förhärliga sin Far när han upphöjts? Han säger det själv i sin bön: *Du har gett honom makt över alla människor* (ordagrant "allt kött"), *för att han ska ge evigt liv åt alla dem som du har gett honom* (vers 2). Enligt sin gudomliga natur hade Sonen redan all makt, men också enligt sin mänskliga natur skulle Jesus få all makt över allt kött. "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden", sa han till lärjungarna strax innan han steg upp till himlen (Matt 28:18). Paulus skriver till efesierna: "Den kraften lät han verka i Kristus när han uppväckte honom från de döda och satte honom på sin högra sida i himlen, högt över alla härskare, makter, krafter och herradömen och alla namn som kan nämnas, inte bara i denna tidsålder utan också i den kommande. Allt lade han under hans fötter" (Ef 1:20–22). Denna allmakt brukar han nu helt och fullt i sitt upphöjelsetillstånd. Han härskar och regerar som den allsmäktige kungen över allting.

Denna allmakt hade Sonen fått för ett helt bestämt syfte, nämligen för att han skulle ge evigt liv åt alla dem som Fadern hade gett honom. Från evighet har Fadern gett dem som tillhör honom åt sin Son. Från evighet har Fadern utvalt alla i Kristus, alla dem som är hans (Ef 1:4–5). Dessa utvalda ger Kristus evigt liv. På så sätt förhärligar Sonen sin Far, genom att ge dem evigt liv som Fadern från evighet har utvalt.

Guds utkorelse från evighet kan inte slå fel. Alla som Fadern har gett åt Kristus får evigt liv. Tidigare hade Jesus försäkrat sina lärjungar: "Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig. Jag ger dem evigt liv. De ska aldrig någonsin gå förlorade, och ingen ska rycka dem ur min hand" (Joh 10:27–28). (Läs också Rom 8:33–39!)

På vilket sätt ger han oss evigt liv? Jesus säger: *Och detta är det eviga livet: att de känner dig, den ende sanne Guden, och den som du har sänt, Jesus Kristus* (vers 3). Det evigt livet är att känna den ende sanne Guden och han som är den utsände, Jesus Kristus. En rätt och sann kunskap om den ende sanne Guden och en rätt och sann kunskap om Jesus Kristus, Messias och Frälsaren, är det eviga livet. Den som känner den sanne Guden och har honom som sin Gud och Far, och den som känner Kristus och tror att han är Guds Son som har kommit till världen för att frälsa honom eller henne, har evigt liv.

Det finns bara *en* sann Gud. Han uppenbarar sig för oss i sitt Ord som den treenige Guden, Fadern, Sonen och den helige Ande. Alla andra gudar är falska gudar, dvs egentligen inga gudar. Människor kan nog göra dem till gudar och tillbe dem. Men de är bara människoskapelser. Eftersom de inte är sanna gudar kan de inte heller frälsa människorna och ge dem evigt liv.

Det är inte ovanligt i Bibeln att tron omtalas som en kunskap (se t ex Fil 3:7–10). Tron på Kristus är att känna Kristus. De vantroende känner inte Kristus, dvs de känner honom inte som sin Frälsare från synden. För det är inte fråga om att bara ha en intellektuell kunskap om Kristus, hans person och verk. Bara de som tror i sitt hjärta att han är deras Frälsare har en sann kunskap om honom. Genom denna kunskap om Kristus har de evigt liv.

I förnedringstillståndet hade Kristus redan förhärligat Fadern genom sitt syndfria liv och genom sitt lidande och sin död. Han säger: *Jag har förhärligat dig på jorden genom att fullborda det verk som du gav mig att utföra* (vers 4). Redan från begynnelsen visste Jesus varför han hade kommit till jorden. Som tolvåring i templet i Jerusalem förklarade han för sina jordiska föräldrar: "Visste ni inte att jag måste vara hos min Far?" (Luk 2:49). Senare sa han till lärjungarna: "Min mat är att göra hans vilja som har sänt mig och att fullborda hans verk" (Joh 4:34).

Det verk Jesus skulle fullborda var att frälsa syndare. Han skulle ställa sig under lagen och fullkomligt uppfylla lagen som alla syndares ställföreträdare (Gal 4:4–5). Likaså skulle han frambära sig själv som ett felfritt offer för all synd. Han var det syndofferslamm som "tar bort världens synd" (Joh 1:29), ett lamm "utan fel och brist" (1 Pet 1:19 – se också Jes 53:6–7; 1 Pet 2:22; 1 Joh 3:5; 1 Kor 5:7). Denna försoning genomförde han då han dog på korset (Joh 19:30). "För om vi som Guds fiender blev försonade med honom genom hans Sons död, hur mycket mer ska vi då inte som försonade bli frälsta genom hans liv?" (Rom 5:10). På grund av den fullbordade försoningen för alla människor har Gud uttalat ett fullständigt frikännande av alla. "De förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus" (Rom 3:24).

Då Jesus bad sin översteprästerliga förbön hade korsfästelsen ännu inte ägt rum. Likväl stod fullföljandet av frälsningsverket så levande och klart för honom, att han kunde tala om sitt lidande och sin död som om detta redan hade skett. De som skulle komma för att ta honom till fånga höll redan på att samlas för att gå ut till Getsemane. Därefter skulle de

föra honom till Kaifas och Pilatus och till slut till Golgata där han skulle genomföra sitt offer för våra synder. Därför talar han om detta i sin bön som om det redan hade skett och att han redan hade fullgjort allt.

Genom att fullgöra det uppdrag som Gud hade gett honom på jorden, förhärligade Jesus sin Far. Med andra ord: Genom att bli till som en vanlig människa i jungfru Marias moderliv, genom att födas som ett litet, fattigt barn i ett stall, genom att leva ett liv i fattigdom och förnedring, genom att bli hånad och bespottad, genom att lida och dö som en förbrytare, blev Gud förhärligad. Gud blev förhärligad genom Kristi förnedring och svaghet. Gud blev förhärligad genom sin Sons lidande och död.

Detta kan inte förnuftet begripa. För de vantroende är detta en stor dårskap. Människor vill inte ha en lidande och korsfäst Frälsare. De ser ingen härlighet i en sådan Frälsare. Likväl är denne förnedrade och lidande Frälsare den ende som kan frälsa människorna. För Kristi härlighet är dold under korset. Bibeln förkunnar korsets teologi. Guds ord säger att Gud frälser människorna just genom att Kristus lider och dör på korset. "Ordet om korset är en dårskap för dem som går förlorade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft", skriver Paulus (1 Kor 1:18). Detta dåraktiga, förnuftsstridiga, enkla ord om korset är det som vi ska förkunna för människorna. "När världen inte genom sin visdom lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap vi förkunnar frälsa dem som tror" (1 Kor 1:21). Och Paulus skriver vidare: "Judarna begär tecken och grekerna söker vishet, men vi predikar Kristus som korsfäst. . . Guds dårskap är visare än människor, och Guds svaghet är starkare än människor" (1 Kor 1:22, 25).

Så förhärligade Kristus sin Far genom sin förnedring, sitt lidande och sin död. Men ännu härligare, ännu större ära ger han nu åt sin Far i sitt upphöjda tillstånd genom att han frälser de utvalda och för dem in i Guds rike. Sådant är Kristi verk i upphøjelsen. Han ger evigt liv åt alla dem som Fadern har gett åt honom.

Han ber vidare: *Far, förhärliga nu mig med den härlighet som jag hade hos dig innan världen var till* (vers 5). Detta är djupa ord som mänsklig visdom inte kan fatta. Men det är härliga ord, för de uppenbarar den bibliska sanningen att vår Frälsare är "sann Gud av sann Gud . . . av samma väsen som Fadern" (den nicenska trosbekännelsen).

Kristus ber sin himmelske Far ge honom den härlighet som han hade "innan världen var till". Då fanns bara Gud. Med andra ord vittnar

Kristus om att han är den evige Guden. Han existerade tillsammans med Fadern i begynnelsen. Den härlighet han hade innan världen blev till är Faderns härlighet. Kristus är lika härlig, lika evig, lika allsmäktig som Fadern. Det är samma sanning som Johannes ger uttryck åt i den berömda inledningen till sitt evangelium: "I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till" (Joh 1:1-3).

När Kristus ber om att få den härlighet som han hade "hos" Fadern från evighet, uttrycker han den djupa men samtidigt klara bibliska läran om enheten i den gudomliga naturen och samtidigt skillnaden mellan personerna i Treenigheten. Från evighet hade Kristus samma härlighet som Fadern, för Gud är odelbar. Det finns inte två olika härligheter. Det finns inte två olika allsmäktiga och eviga väsen. Bara den ende sanne Guden är allsmäktig och evig. Så om Kristus är allsmäktig och evig, om Kristus har samma härlighet som Fadern, är han den sanne Guden. Samtidigt är han en gudomlig person skild från Faderns person. Detta uttrycks med det lilla ordet "hos". Kristus hade sin gudomliga härlighet "hos" Fadern, eller som Johannes uttrycker det: "Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud" (Joh 1:1).

I sitt förnedringstillstånd då Jesus gick omkring på jorden upphörde han inte att äga den gudomliga härligheten och alla de gudomliga egenskaperna. Som vi nämnde tidigare bestod förnedringstillståndet i att han inte gjorde fullt bruk av dessa egenskaper. Som sann Gud hade han "all makt i himlen och på jorden" (Matt 28:18). Men som Gudamänniska blev han född som ett litet, svagt och hjälplöst barn som var i behov av sina föräldrars beskydd och omsorg. Som sann Gud är han den eviga och oföränderlige. Han är "densamme i går och i dag och i evighet" (Heb 13:8). Men som Gudamänniska växte han fysiskt och mentalt och förändrade sig från dag till dag som vilken normal människa som helst (Luk 2:52). Som Gud blir han aldrig trött eller sover (Ps 121:4), men som Gudamänniska blev han både trött och behövde vila sig (Matt 8:24). Som Gud är han inte underlagd döden, men som Gudamänniska blev han "lydig ända till döden – döden på korset" (Fil 2:8). I förnedringstillståndet var hans gudomliga härlighet dold. Bara när han gjorde under och vid några få andra tillfällen fick människorna se en glimt av hans gudomliga majestät.

Här ser vi den förnedrade be till sin himmelske Far. Han ber att han återigen ska bli förhärligad. Bönen innebär inte att han önskar slippa lidandet och korset som låg framför honom. Men han lägger allt i sin himmelske Fars händer och ber om att han ska leda honom genom alla smärtor och den pina som han måste genomlida för att sona dina och mina synder. Han ber om att han också till sin mänskliga natur ska få den härlighet som han hade hos sin Far, att Gud ska upphöja honom också till hans mänskliga natur. Denna bön gick i uppfyllelse, för vi läser hos Paulus: "Därför har Gud också upphöjt honom över allting och gett honom namnet över alla namn, för att i Jesu namn alla knän ska böjas, i himlen och på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna att Jesus Kristus är Herren, Gud Fadern till ära" (Fil 2:9–11).

I Jesu översteprästerliga förbön får vi se in i Frälsarens hjärta. Vi får se hans stora kärlek till oss syndare. Vi får se vilken underbar Frälsare vi har. Han ber inte sin Far skona honom från lidande och smärta. Han ber inte om att slippa den svåra striden och all skam och förödmjukelse som han har att vänta. Han ber Gud bruka korset till att förhärliga både sig själv och sin Son genom att förvärva åt oss syndare en hel och full frälsning och förlåtelse. Och han ber att alla som kommer till tro på Jesus och hans ställföreträdande lidande och död, som tar emot evangeliet om korset utan att ta anstöt av det, också ska bli förhärligade för evigt.

(forts.)

Det saliga bytet

av Øyvind Edvardsen

Ingvar Adriansson skriver i Bibel och Bekännelse (2015/1) om det saliga bytet:

Skriften säger att Kristus blivit vår ställföreträdare, vikarie. Det straff som skulle ha drabbat oss har drabbat honom. Och det liv som han levde heligt och rent gav han oss till förtjänst. Luther kallar detta för "det saliga bytet". Och han grundar det på Paulus ord i 2 Kor 5:21: Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud. Det saliga bytet innebär två saker:

1) Jesus måste uppfylla Guds heliga lag i vårt ställe. Vi talar om Kristi aktiva lydnad = laguppfyllelsen. Sedan han fullgjort allt vad lagen kräver har lagen fått sin fullbordan i honom.

2) Jesus måste lida straffet för vår synd. Försoning mellan Gud och människor är omöjlig utan att full lösen har betalats. Detta kallar vi Kristi passiva lydnad = korsdöden.

¹Efter syndafallet och som andligt döda människor och Guds fiender fanns det inget vi människor kunde göra för att återställa vår relation med Gud. Ett liv i synd och med syndens yttersta konsekvens – den eviga döden – väntade oss. Vi var evigt förlorade från vårt första andetag här på jorden. Vi saknade härligheten hos Gud, vi saknade den rättfärdighet som Gud kräver av oss.

Gud satte därför omedelbart i gång med sin plan att frälsa människan från synden. Redan i lustgården ger han Adam och Eva det första löftet om att sända en frälsare:

1 Det följande är andra del av ett föredrag med ämnet *Arvsynden och Rättfärdiggörelsen* som hölls i Vasa 25.09.2016.

Jag skall sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han skall krossa ditt huvud och du skall hugga honom i hälen. (1 Mos 3:15)

Detta citat brukar kallas för proto-evangelium, det första evangeliet. Det är det första vittnesbörd vi har om att kvinnans avkomma ska krossa djävulen. Det pekar fram mot Frälsaren Jesus Kristus. Sedan följde löftet om Frälsaren Guds folk genom hela Gamla testamentet. Guds folk vandrade i förväntan på Messias som skulle komma.

Aposteln Paulus visar i sitt brev till romarna hur det är en parallell mellan den första människan Adam, och hans befriare, Kristus. Det är en parallell mellan Adam och Kristus där Kristus långt övergår Adam i allt (se Biblicum 3/2014):

Därför är det så: Genom en enda människa kom synden in i världen, och genom synden döden. På så sätt nådde döden alla människor, eftersom alla hade syndat. ... Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet lett till ett frikännande, till liv för alla människor. Liksom de många stod som syndare genom en enda människas olydnad, så ska också de många stå som rättfärdiga genom den endes lydnad. (Rom 5:12,18-19)

Paulus jämför synden med rättfärdighet och döden med livet. Genom Adam kom synden in i världen och genom synden kom döden. Hans fall ledde till fördömelse för alla människor. Alla människor måste dö på grund av denna ena människas fall i synd. På samma sätt har en enda människas rättfärdighet lett till frikännande, till liv för alla människor. Genom Adam måste alla dö. Genom Kristus får alla liv. Genom Adam blir alla fördömda. Genom Kristus blir alla frikända. Detta kallas för den objektiva rättfärdiggörelsen.

Läran om rättfärdiggörelsen brukar liknas vid en rättegång där den åtalade befinner sig framför en domare i en rättssal. Till slut avsäger domaren sitt domslut. I läran om rättfärdiggörelsen är det hela världen som befinner sig i Guds rättssal. Därför är det ett universellt domslut som avsägs. Varje människa från Adam och Eva till och med den sista människa född före den sista dagen är där.

Domen kallas *objektiv* eftersom hela världen och varje individ står som anklagade. Detta gäller vare sig om människor gillar det eller inte, om de tror det eller inte, eller om de vet om det eller inte. Denna dom

gäller alla människor. Gud är den enda i rättssalen som handlar. Hans handlingar påverkas inte av vad människor tycker eller känner eller menar. Den anklagade är antingen förklarad skyldig och blir dömd, eller förklarad icke skyldig.

Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott oss försoningens ord. Vi är alltså sändebud för Kristus, och Gud vädjar genom oss. Vi ber på Kristi uppdrag: låt försona er med Gud! Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud. (2 Kor 5:19-21)

Objektiv och subjektiv rättfärdiggörelse

Det föregående bibelstället kallas för *sedes doctrinae* för läran om den objektiva rättfärdiggörelsen. Det är det bibelställe som bäst sammanfattar den läran. Gud är allena som domare i rättssalen med hela världen som syndare framför sig. Han handlar allena. Han försonar hela världen med sig själv. Gud förklarar hela världen förlåten. Han förklarar att varje synd har blivit betald för och straffad i Kristus. Det är vad verbet *rättfärdiggöra* betyder, att förklara icke skyldig, frikänd, förlåten.

Världen blir inte rättfärdiggjord genom något i människan. Rättfärdiggörelsen är juridisk, den förklaras. Inte heller är rättfärdiggörelsen endast en möjlighet, en rättfärdiggörelse som kan hända en dag om bara människor tror det eller accepterar det eller på något sätt blir värdiga. Nej, den är juridisk. Hela världen har redan förklarats förlåten. Rättfärdiggörelsen har redan ägt rum. Inte heller är rättfärdiggörelsen en process genom vilken människosläktet eller enskilda människor förvandlas från syndare till helgon. Den uttalas som något som redan är fullbordat och fullkomligt. Det är precis vad Jesus sa på korset: Det är fullbordat.

Det var Guds vilja att rättfärdiggöra hela världen. Han gjorde det trots vår synd, på grund av sin nåd allena:

Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv. (Joh 3:16)

Synden måste också betalas för. Någon måste göra upp för våra synder. Det gjorde Kristus. Han var fullkomlig och utan synd i hela sitt liv. Han uppfyllde Guds lag i vårt ställe. Och han led och dog för oss av egen fri vilja. Han var Guds Lamm som blev slaktad:

Se Guds Lamm som tar bort världens synd! (Joh 1:29)

Det är tron som tar emot denna gåva som Jesus Kristus vunnit med sin kropp och med sitt blod. Evangelium väcker de döda till liv igen:

Jag skäms inte för evangeliet. Det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror, juden först men också greken. I evangeliet uppenbaras rättfärdighet från Gud, av tro till tro, som det står skrivet: Den rättfärdige ska leva av tro. (Rom 1:16-17)

Alltså kommer tron av predikan och predikan genom Kristi ord. (Rom 10:17)

Eller vet ni inte att alla vi som är döpta till Kristus Jesus är döpta till hans död? Vi är begravda med honom genom dopet till döden för att leva det nya livet, liksom Kristus är uppväckt från de döda genom Faderns härlighet. (Rom 6:3-4)

Läran om den subjektiva rättfärdiggörelsen är tillämpningen av läran om rättfärdiggörelsen på individen. På grund av Guds nåd allena och Kristi återlösningsverk så blev också jag rättfärdiggjord. Jag blev förlåten. Det är på grund av kraften i evangeliet i Ordet och sakramenten som tron skapas och jag vet att jag är förklarad rättfärdig. Jag har också blivit förklarad förlåten och friköpt.

Därför uttalar också David sin saligprisning över den människa som Gud tillräknar rättfärdighet utan gärningar: Saliga är de som fått sina brott förlåtna, sina synder övertäckta. Salig är den som Herren inte tillräknar synd. (Rom 4:6-8)

Guds avbild återställd

Genom tron som skapas i oss genom nådemedeln, Ord och sakrament, börjar den skada bli ogjord som arvsynen har förorsakat. Det är genom evangeliets budskap om Kristi återlösningsverk som Gud förlåter all skuld som synd har förorsakat, det inkluderar arvsynen. Paulus berättar för oss att i dopet har Gud tvättat och renat kyrkan, dvs. alla som tror på Kristus som deras ende Frälsare:

Han gjorde det för att helga den, sedan han renat den med vattnets bad i kraft av ordet, och föra fram församlingen inför sig i härlighet, utan fläck eller skrynkla eller annat sådant. Helig och fläckfri skulle den vara. (Ef 5:27)

I Apostlagärningarna berättas att dopet tvättar oss rena från synden:

Res dig och låt dig döpas och tvättas ren från dina synder och åkalla hans namn. (Apg 22:16)

I Galaterbrevet påminner Paulus oss att vår status som Guds barn har blivit återupprättad genom dopet:

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som blivit döpta till Kristus har iklätt er Kristus. (Gal 3:26-27)

Genom evangeliet övervinner Gud vårt andligt döda tillstånd och fiendskapen i vår fallna vilja. Det är genom evangeliets budskap i Ordet och i dopets sakrament som Gud ger oss en ny vilja. Det är en vilja som genom Guds kraft med tillit kan säga: "Löftet gäller mig. Kristus dog även för mig. Också mina synder är förlåtna."

Medan arvsyndens förstörde den helighet och rättfärdighet som var kärnan i Guds avbild hos Adam och Eva så återställs denna helighet och rättfärdighet genom syndernas förlåtelse. Skillnaden är att medan de första människorna skapades med fullkomlig helighet och rättfärdighet så tillräknas vi denna helighet och rättfärdighet genom Kristus. Detta kommer utifrån till oss, utan vår egen kraft eller hjälp, egna gärningar är uteslutna. Helighet och rättfärdighet tillräknas oss av Guds nåd och Jesus Kristi återlösningsverk för oss. Detta är fortfarande en fullkomlig helighet och rättfärdighet som blir tillräknad. I Guds ögon är vi genom Kristus igen fullkomliga. Guds avbild i oss har blivit återställd.

Men det är inte vår syndiga natur som har blivit återställd genom evangeliets kraft. Vi förblir syndare också efter att vi tvättats rena i dopet (som Paulus själv vittnar om i Rom 7:15-23 står vi i en daglig kamp mellan den gamla och den nya människan i oss). Det som har ändrats är vår status inför Gud. Eftersom vår synd har blivit förlåten genom tron på evangeliet så är vi inte längre vredens barn och arvingar till fördömsen. Vår status har ändrats. Vi har blivit Guds barn och arvingar tillsammans med Kristus. Gud, som försonade världen med sig själv, kallar nu dem som förtröstar på Kristi återlösningsverk för sina egna (se Romarbrevet 1-5).

Anden själv vittnar med vår ande att vi är Guds barn. (Rom 8:16)

Men nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom

tro på Jesus Kristus för alla som tror. Här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus. (Rom 3:21-24)

Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom 6:23)

Psalm 118

Psaltarpsalm 118 sjöngs som en del av påskliturgin på Jesu tid. Det framgår såväl av judiska källor som av Nya testamentet. Den var den sista av de sex palmerna 113-118 som vanligtvis sjöngs i samband med påskalammsmåltiden. Sannolikt sjöng Jesus och hans lärjungar Psalm 118 efter att Jesus instiftat nattvarden och innan de lämnade nattvards-salen för att gå till Getsemane trädgård. Bill J. Tackmier skriver lärorikt om tolkningen och användningen av denna messianska psalm i Wisconsin Lutheran Quarterly nr 4/2016, s 243–251 ("The Role of Psalm 118 in Worshipping Jesus the Messiah").

Bröder och söner

I samma nummer skriver Kenneth A. Cherney, Jr. om könsneutralt språk ("Gender-Neutral Language", s 264–284). Artikeln handlar om att alltid sträva efter att korrekt översätta *bibeltextens verkliga innebörd*. Betyder t ex ordet "bröder" i de apostoliska hälsningarna alltid de troende *männen* eller är textens verkliga innebörd trossyskon av båda könen? För att besvara den frågan gör Cherney en grundlig utredning om språkbruket i grekiskan och hebreiskan och även i andra språk. En företeelses *grammatiska* genus är inte detsamma som könstillhörighet. I spanskan används t ex de maskulina orden hund (*perro*) och katt (*gato*) inte bara om hanhundar och hankatter utan om båda könen. I hebreiskan är fruktträd grammatiskt maskulinum medan fikonsträd är femininum. Det betyder inte att fruktträd är hanar och fikonsträd honor. Petrus svärd är maskulinum men en mans själ är femininum. Ordet Anden (*ruach*) är på hebreiska grammatiskt femininum och på grekiska (*pneuma*) neutrum ("det"), men det betyder inte att den helige Ande skulle vara en kvinna eller ett "det".

Orden "söner" och "bröder" (båda grammatiskt maskulinum i hebreiskan och grekiskan) används ofta i Bibeln om båda könen och bör då översättas med "barn" respektive "syskon" eller "bröder och systrar".

Avgörande för en rätt översättning är ordets kontext. I 5 Mos 15:12 står ordagrant: "Om *dina bröder*, en hebreisk man eller en hebreisk kvinna, ..." Sammanhanget visar att termen "bröder" här innefattar både män och kvinnor. SFB översätter: "Om någon av ditt folk". När sammanhanget visar att "bröder" innefattar både män och kvinnor bör man översätta med "syskon" eller "bröder och systrar".

I 1 Mos 3:16 står ordagrant: "Med smärta ska du föda *söner*", men här menas inte att döttrar föds utan smärta. Ordet "söner" innefattar här både söner och döttrar och bör därför översättas med "barn". I Jer 20:15 står ordagrant "en son av *mankön*" (hebr. *ben zakár*). Ordet *ben* "son/barn" preciseras med *zakár* "mankön". Ofta står "Israels söner/barn" och då visar sammanhanget att det inte bara är fråga om sönerna utan om alla israeliter, alltså också Israels döttrar. Cherney visar att särskilt i indo-europeiska språk används ord i maskulinum om blandade grupper. En grekisktalande talare eller författare som syftade på både män och kvinnor kunde tilltala dem som *adelfoi* "bröder". Vokativen "Bröder!" (*adelfoi*) förekommer nästan 20 gånger i NT. Vokativen "Bröder och systrar!" (*adelfoi kai adelfai*) förekommer inte en enda gång.

Som sagt, den avgörande faktorn för att avgöra innebörden av ett bibliskt ord är kontexten, sammanhanget. Sammanhanget avgör om vi ska översätta ordet "bröder" med bröder eller syskon och ordet "söner" med söner eller "barn". Cherney skriver på sid 279: "Om du skulle fråga mig om min familj på klassisk grekiska eller koinenegrekiska, kunde jag berätta för dig om mina två *adelfoi* (bröder/syskon). Men jag har inte två "bröder" utan bara en, eftersom mitt andra syskon är en kvinna." Med andra ord blir det missvisande om ordet *adelfoi* (bröder) här förstås som "bröder" när det är fråga om en bror och en syster.

Cherneys artikel innebär inte ett nedtonande av Bibelns lära att Gud har skapat människan till man och kvinna. Ordagrant står det i 1 Mos 1:27: "Till *mankön* (*zakár*) och *kvinnkön* (*neqevá*) skapade han dem." De två könen är inte en social, mänsklig konstruktion, som många numera tycks tro. Den är Guds goda och underbara skapelseordning, men dessvärre vill synden, vår ärvda upproriskhet mot Gud, ständigt revoltera emot och försöka förstöra Guds skapelseordning. Detta uppror har accelererat oerhört i vårt tid.

SE

Frågor och svar

Är människan tvådelad eller tredelad?

Fråga: Består människan av kropp och själ eller av kropp, själ och ande?

Svar: Av en rad ställen i Bibeln framgår det tydligt att människan består av *kropp och själ*. Jesus säger t ex: "Var inte rädda för dem som dödar *kroppen* men inte kan döda *själen*. Frukta i stället honom som kan fördärva *både själ och kropp* i Gehenna" (Matt 10:28). Paulus talar om den troendes önskan "att vara helig till *både kropp och själ*" (1 Kor 7:34). Vid den kroppsliga döden skiljs kropp och själ åt. De troendes själar kommer till den himmelska glädjen (*paradiset*, Luk 23:43), de otroendes själar kommer till "*fängelset*" (1 Pet 3:19), en "plågans plats" (Luk 16:28). Gud sa till den rike dåren: "I natt ska *din själ* avkrävas av dig. Vem ska då få det du har samlat?" (Luk 12:20).

Den materiella kroppen förruttnar och blir till jord (1 Mos 3:19). I detta tillstånd förblir den till uppståndelsen på den yttersta dagen (Job 19:25–27; Joh 11:24). *Själen, skild från kroppen*, är av ickemateriell, andlig natur. Den är en skapad ande, utrustad med odödlighet av Gud och fortsätter existera som ett distinkt personligt väsen. Det framgår av många bibelställen. Till den döende rövaren sa Jesus: "I dag ska du *vara med mig* i paradiset" (Luk 23:43). Paulus skriver: "Jag har en längtan att bryta upp och *vara hos Kristus*, det vore mycket bättre. Men för er skull är det mer nödvändigt att jag får *leva kvar här i kroppen*" (Fil 1:23–24). Johannes berättar att han "såg *själarna* av dem som hade blivit halsuggna för Jesu vittnesbörd och Guds ord . . . *De levde* och regerade med Kristus i tusen år" (Upp 20:4, jfr 6:9). Efter den kroppsliga döden lever de troendes själar i himlen tillsammans med Kristus och de otroendes själar plågas i "fängelset". På domens dag ska kropparna "som sover i mullen . . . vakna, några till evigt liv och andra till förakt och evig skam" (Dan 12:2). "Det kommer en tid när alla som ligger i gravarna ska höra hans röst och komma ut" (Joh 5:28f). Själarna blir då återförenade med

sina egna kroppar. De troende ska «med egna ögon» se Gud (Job 19:27), de otroende ska med kropp och själ överlämnas till evig pina i eldsjön (Upp 20:10, 15).

Det finns ett bibelställe som föranlett frågan ovan, nämligen 1 Tess 5:23. Paulus skriver där till de troende i Tessalonike: "Må fridens Gud själv helga er helt och fullt, och må hela er *ande, själ och kropp* bevaras så att ni är utan fläck när vår Herre Jesus Kristus kommer." Hur ska vi förstå detta ställe? Motsäger Paulus här vad som så tydligt framgår av Bibeln i övrigt? Nej.

Själ och ande är synonyma ord för människans inre. Utan livsande från Gud kan kroppen inte andas, inte ha liv (jfr 1 Mos 2:7). För att understryka att Gud vill helga de troende *helt och fullt, hela människan*, använder Paulus här båda orden (själ/ande) för människans inre. I Luk 10:27 använder en laglärd fyra ord om människan och får beröm av Jesus: "Du ska älska Herren din Gud av hela ditt *hjärta* och av hela din *själ* och av hela din *kraft* och av hela ditt *förstånd*, och din nästa som dig själv."

Om hela människan säger Paulus i 1 Kor 7:34 "kropp och *själ*", i 2 Kor 7:1 "kött och *ande*". I en parallellism säger Maria: "*Min själ* upphöjer Herren, *min ande* jublar över Gud, min Frälsare" (Luk 1:46f). Profeten Jesaja använder också *själ och ande omväxlande för samma sak*: "*Min själ* längtar efter dig om natten, *anden i mig* söker dig" (Jes 26:9). När kropp och själ skiljs åt vid döden uttrycks det i Psaltaren så här: "Du tar ifrån dem deras *ande*, de dör och blir åter till stoft" (Ps 104:29). "Deras *ande* lämnar dem, de blir jord" (Ps 146:4). Vi har tidigare sett hur Petrus om de otroendes själar efter döden använder uttrycket "*andarna* i fångelset", exemplifierat med de ohörsamma på Noas tid (1 Pet 3:19f).

De som i nyare tid argumenterat för en tredelning av människan har ofta hamnat i en obiblisk människosyn. Man har rangordnat ande, själ och kropp och menat att anden är en högsta, andlig komponent i människan och en förutsättning för den nya födelsen. Men enligt Bibeln kan inte människan bidra med någonting till sin nya födelse – lika lite som till den första födelsen! Den nya födelsen är helt och hållet ett Guds under ovanifrån (Joh 3:3–6), inte en födelse med hjälp av vår ande utan uteslutande genom Gud den helige Ande. Alltifrån syndafallet är vi av naturen andligt döda och vredens barn (Ef 2:1, 3). En andligt död kan inte medverka till sin omvändelse eller nya födelse. *Han* {Gud vår Frälsare} *frälste oss genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande*

(Tit 3:5). Den nya födelsens under sker genom evangeliets frikännande dom, förmedlad i och genom dopets bad ”av vatten och Ande”, proklamerad och meddelad oss syndare genom evangeliet.

Kunskap om gott och ont

Fråga: Hur ska man förstå 1 Mos 3:22, att Adam och Eva genom sin olydnad fick ”kunskap om gott och ont”?

Svar: Detta ställe är inte så lätt att förstå. Luther menar att ”Gud säger detta i helig ironi”. De hade ju blivit allt annat än lika den gode treenige Guden (”som en av oss”), men i ett avseende hade de blivit det: *Den kunskap som bara Gud har*, nämligen förmågan att avgöra vad som är gott och ont, den förmågan menade sig människan ha. Den onde förföraren hade fått Adam och Eva att tro det med orden: *Ni ska bli som Gud med kunskap om gott och ont* (3:5). Hade ormen rätt? Delvis.

Djävulen kommer alltid med halvsanningar. Jämför hur han citerar Guds ord när han frestar Jesus enligt Matt 4:1–11! Gud vet vad som är gott och vad som är ont. Människan borde förtroendefullt ha litat på att Gud, och endast han, vet vad som är gott och ont för henne. Genom att lyssna på den fallne ängeln djävulen och därmed misstro Gud avgör de i stället för Gud vad som är gott och ont. *Genom sin olydnad mot Gud tillskansar de sig Guds privilegium och gudomliga förmåga: rätten att avgöra vad som är gott och ont.* De har gjort sig till Gud. Därför kallas trädet som de inte fick äta av ”trädet med kunskap om gott och ont” (2:17).

Bara Gud har fullkomlig kunskap om det sanna goda och det onda i all dess ohygglighet. Han vet vad som är verklig lycka: det sanna och fullkomliga livet utan lidande, smärta, förbannelse och död. Han vet också vad olydnad och frigörelse från honom leder till: död i betydelsen skilsmässa från honom med ondska och evig olycka som följd. Adam och Eva fick öppnade ögon och kunskap om gott och ont också i denna mening: De hade i Edens lustgård lärt känna *det goda* som de nu förlorat och de hade fått kunskap om *det onda* som de fått i dess ställe.

Djävulen hade inbillat människorna att de skulle bli fria, lika obe-roende ”som Gud” genom att frigöra sig från honom. I stället blev de djävulens slavar och förlorade sin ursprungliga rättfärdighet och helighet. Guds ord (*den dag du äter av det {trädet} ska du döden dö*, 2:17) hade djävulen fräckt gått emot med orden: *Ni ska visst inte dö!* (3:4). Det

var lögn att de inte skulle dö. De dog omedelbart andligen, blev andligt blinda för sanningen. Genom denna otro drog de synd och andlig, kroppslig och evig död över alla människor.

Bara Gud kan övervinna den död som Adam och Eva dragit över oss alla. Han vet hur vi ska frälsas och återvinna den lycka som vi genom syndafallet förlorat. Utan Frälsaren, ”kvinnans säd/avkomling” (3:15) förblir vi i andligt mörker, blinda för att vi i otrons tillstånd kallar det onda gott och det goda ont. Jesaja skriver: *Ve dem som kallar det onda gott och det goda ont, som gör mörker till ljus och ljus till mörker, som gör bittert till sött och sött till bittert!* (Jes 5:20). Vi kan inte genom egna gärningar befria sig från det onda och få tillbaka det goda, evigt liv i Guds paradys. ”Öster om Edens lustgård satte han keruberna och det flammande svärdets lågor för att bevaka *vägen till livets träd*” (3:24). Lärjungen Tomas frågade Jesus: *Hur kan vi känna vägen?* Jesus sa till honom: *Jag är vägen* (Joh 14:6).

SE

Seth Erlandsson

Bibeln – myt eller uppenbarad sanning?

60,00 kr

Beställ från:
<http://forlag.biblicum.se> eller biblicum@biblicum.se

Utblick över samtiden

På väg mot samkönade äktenskap också i Finland

Den 1 mars 2017 träder lagen som öppnar äktenskapet för samkönade par i kraft i Finland. Detta kan dock gå om intet ifall riksdagen före det godkänner ett nytt medborgarinitiativ Äkta äktenskap, som samlat drygt 106 000 underskrifter. Detta motinitiativ syftar till att annullera den lag, som godkändes med knapp majoritet i slutet av 2014 (se Biblicum 2/2015), och reservera begreppet äktenskap för förhållandet mellan man och kvinna. Också den lagen tillkom efter ett medborgarinitiativ.

Många anser nu att tröskeln att lämna in medborgarinitiativ är för låg, eftersom det ofelbart skulle leda till ett nytt initiativ ifall riksdagen nu skulle ändra åsikt. Riksdagen måste behandla ett medborgarinitiativ som fått minst 50 000 undertecknare. Det nya initiativet inlämnades till riksdagens talman Maria Lohela den 22 juni 2016 och kom till riksdagsbehandling i september. Efter en fem timmar lång debatt i plenum remitterades ärendet till lagutskottet.

Frågan har väckt stor oro i den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, som omfattar fyra miljoner medlemmar, eller ca 75 % av hela landets befolkning. Redan när den nya lagen godkändes 2014 uttalade den liberale ärkebiskopen *Kari Mäkinen* en önskan att kyrkan i sinom tid också skulle viga samkönade par till äktenskap. Detta ledde omedelbart till ett massutträde. Varje gång det sker starka uttalanden från någondera sidan brukar det bli utträden. När minister *Päivi Räsänen* (KD) vid Folkmissionens sommarfest 2013 tog klar ställning för biblisk etik i abortfrågan och hävdade att man måste lyda Gud mer än människor utträdde många liberaler, och de som utträdde efter ärkebiskopens ställningstagande nu var sådana som tröttnat på kyrkans anpassning efter tidsandan. Räsänen hade redan 2010 råkat i onåd då hon i ett TV-program talade klarspråk om homosexuella förbindelser.

En ny debatt tog fart redan innan riksdagen debatterade det nya medborgarinitiativet. I slutet av augusti gjorde nämligen biskopsmötet

ett uttalande som verkade stärka den traditionella synen på äktenskapet, och som också mottogs positivt av en del konservativa präster. I själva verket var uttalandet en urvattnad kompromiss mellan några biskopar, däribland ärkebiskop Mäkinen och Borgåbiskopen *Björn Vikström*, som förespråkar godkännande av samkönade äktenskap, och andra som vill ge utrymme åt den traditionella synen. Biskoparna godkände genom uttalandet att kyrkan välsignar homopar.

Ett par veckor senare blev biskop Vikström föremål för rubriker då han berättade att hans bok *Monta rakkautta* (Många slags kärlek) ska utkomma till bokmässan i slutet av oktober. På sin officiella Facebook-sida berättade han att han skrev på finska "eftersom jag vet att det är enda sättet att i bästa fall kunna påverka diskussionen i den lutherska kyrkan i Finland på bredare front". Han vill alltså påverka debatten så att det ska bli större förståelse för alternativa relationer. Han anser att kyrkan ska avsäga sig vigselrätten för att ge möjlighet att välsigna samkönade par med en ceremoni som är nästan identisk med kyrklig vigsel, och som kan undvika splittring på grund av olika ståndpunkter bland prästerna.

Det är förvånande hur snabbt folkopinionen har svängt på grund av den lobbning som queer-rörelserna utför. Så är det ju i alla västkulturer i dag. Finland ligger efter många andra västländer. De skandinaviska länderna har redan för flera år sedan infört motsvarande lagstiftning. Den normkritik som blivit vardag i Sverige kommer till Finland med några års fördröjning men har nu stark vind i seglen. Det gäller begreppet "hen" som könlöst tilltal, strävan att fostra barnen så könlöst som möjligt för att ge dem möjlighet att själva definiera sitt kön och beslut att ändra toaletter i skolorna så att de inte markeras för pojkar och flickor osv.

I oktober blossade en debatt upp efter att utbildningsstyrelsen presenterat en guide för hantering av jämlikhetsfrågor i skolorna. I media slogs guiden upp som ett förbud att tilltala eleverna som pojkar och flickor, vilket var en övertolkning. Trots överslättande försök från politiskt korrekta journalister framstår det klart att myndigheter tagit upp normkritiken på sin agenda.

Nu framställs också ett krav på att Finland ska godkänna aktiv döds hjälp i en lagmotion vars förste undertecknare är Svenska folkpartiets (SFP) tidigare ordförande, riksdagsman Stefan Wallin. Man hävdar att 75 % av Finlands befolkning är för dödshjälp.

Ola Österbacka

Utträde och inträde i Den norska kyrkan

Den norska kyrkan har för närvarande ca 3,8 miljoner medlemmar eller ca 73 % av Norges befolkning. (Som jämförelse kan nämnas att 2001 var hela 86 % av normännen medlemmar.) På senare tid har det varit större rörelser än normalt i medlemstalet, särskilt efter att kyrkan den 15:e augusti lanserade en ny och enkel, elektronisk lösning för utträde och inträde. Under augusti månad anmälde över 25 000 personer utträde ur kyrkan, ett rekordhögt tal. Månaden efter var talet nere på 3 000, men också detta är många i förhållande till vad som varit vanligt. (Under hela 2015 var det t ex totalt 16 000 som anmälde utträde.)

De flesta som utträtt sedan augusti är sannolikt icke-troende som länge önskat träda ut men som känt det lite för byråkratiskt och krångligt att skaffa sig en blankett som måste fyllas i och sändas in. Enligt en undersökning tidigare i år menar sig bara 48 % av kyrkomedlemmarna vara "kristna", och var tredje medlem är ateist.

En annan grupp medlemmar som trätt ut är emellertid kristna som är besvikna över utvecklingen i kyrkan. Många är negativa till att kyrkomötet i april i år beslöt att utarbeta en ny liturgi för kyrklig vigsel av «samkönade äktenskap».

Samtidigt som det blivit lättare att träda ut har det också blivit enklare att träda in, något som 1 272 personer valde att göra i augusti (385 i september). "Alla som är döpta och önskar tillhöra kyrkan är välkomna som medlemmar", heter det. Men det problematiska med en sådan praxis kom tydligt fram i tidningen Dagen den 26 augusti i en intervju med en av dem som anmält inträde:

Rita Karlsen, daglig ledare av organisationen Human Right Service, berättar att hon är döpt och konfirmerad, men att hon trädde ut ur kyrkan i slutet av tonåren för 38 år sedan. Hon kallar sig "kulturkristen". Då det blev möjligt att anmäla inträde via internet tog hon steget tillbaka in i kyrkan, något hon bekantgjorde på Facebook.

I intervjun säger hon: "Jag tror inte på någon Gud, men Jesu budskap, övergången från plikterna och hoten i Gamla testamentet till Nya testamentet med nästankärlek och förlåtelse. Detta har blivit helt centralt i vår civilisation." "Det handlar om en önskan att ha kyrkan som en mötesplats och en samlingspunkt, att vi har något som bär traditionerna, från vaggan till graven." Något av det viktigaste för kyrkan, menar hon, måste vara "att visa fram sin egen tradition och vara stolt över reformationen och dess betydelse för upplysningstiden".

Journalisten frågar om hon inte tror på *Jesu uppståndelse*. ”Nej, jag har lite problem med det, men jag tycker budskapet är fint.” Kommer hon nu att delta i gudstjänster? ”Det kan gott hända.” Skulle hon ta emot nattvarden? ”Det kunde hända. Jag är inte negativ till det.”

Karlsen har alltså en positiv hållning till kyrkan, men som så många andra har hon ingen klar förståelse av vad kyrkan egentligen är. Hon vet inte att kyrkan är en gemenskap av dem som bekänner tron på den korsfäste och uppståndne Kristus, vår Frälsare från synd och död.

Det borde naturligtvis vara en självklarhet att den som önskar bli medlem i en kristen församling först har ett möte med församlingens pastor, som faktiskt ska ha det andliga ledaransvaret för vederbörande. Och det borde naturligtvis vara en självklarhet vid medlemsupptagande i ett kristet samfund att man kan instämma i kyrkans trosbekännelse, också punkten om Kristi uppståndelse. För ”om Kristus inte har uppstått, då är vår predikan meningslös och även er tro meningslös. . . Om det bara är för detta livet vi har vårt hopp till Kristus, då är vi de ömkligaste av alla människor” (1 Kor 15:14, 19).

En del av Dagens kristna läsare uttrycker i kommentarfältet sin överraskning över att den som inte tror på Gud anmäler inträde i kyrkan. Missionssambandets konservative teolog Espen Ottosen, som vanligtvis uttalar sig i harmoni med Bibeln, hävdar emellertid till tidningen att det är ”oproblematiskt” att Karlsen eller andra icke-kristna anmäler inträde, men han ställer sig kritiskt till att icke-troende ”kan vara med att styra utvecklingen i kyrkan”.

Tor Jakob Welde

Rekordmånga lämnar Svenska kyrkan

SVT text informerar den 16 november under ovanstående rubrik:

Strax över 80 000 medlemmar begärde att få lämna Svenska kyrkan under årets första tio månader. Det är 33 000 fler än under hela förra året och den högsta siffran hittills.

Mediernas granskning av hur höga företrädare spenderat kyrkans pengar tros ha bidragit, skriver Kyrkans tidning.

När Svenska kyrkans skiljdes från staten år 2000 var 82,9 % av Sve-

riges befolkning medlemmar. Siffran är nu nere på runt 63 % och trenden håller i sig. En rapport beräknar att år 2030 är andelen medlemmar nere på 45 %.

Historiskt påvebesök

Påven Franciskus besökte Sverige den 31 okt – 1 nov för att uppmärksamma att det är 500 år sedan reformationen inleddes. Han företrädde romersk-katolska kyrkan i mötet med Lutherska världsförbundet. Enligt det uppgjorda programmet inleddes mötet med att påven ledde en ekumenisk gudstjänst i Lunds domkyrka för inbjudna gäster. Under eftermiddagen anlände han till Malmö arena tillsammans med bland andra Lutherska världsförbundets ordförande, biskop Munib Younan. Även Svenska kyrkans ärkebiskop Antje Jackelén och Sveriges katolske biskop Anders Arborelius medverkade. Den 1 november firade påven katolsk mässa med start kl 09.30 på Swedbank stadion i Malmö.

Det var Vatikanen och Lutherska världsförbundet som bjöd in till den historiska högtiden och värdar för besöket var Svenska kyrkan tillsammans med Katolska kyrkan i Sverige samt Sveriges kristna råd.

Blev påvebesöket en mäktig manifestation av arvet från Luther, ett återvändande till Bibeln och det rena evangeliet? Långt därifrån. Genom Svenska kyrkans och andra kyrkors sekularisering stod allt möjligt annat än Kristus och hans unika frälsningsgärning i centrum. De ekumeniska gudstjänsterna i Lund och Malmö manifesterade en gudstjänstsgemenskap som inte var biblisk. En rätt gudstjänstsgemenskap förutsätter samma tro, lära och bekännelse: *I vår Herre Jesu Kristi namn uppmanar jag er, bröder, att ni alla ska vara eniga i det ni säger och inte låta splittring finnas bland er, utan stå enade i samma sinne och samma mening* (1 Kor 1:10).

Ärkebiskop Jackelén talade enligt tidningsreferaten mest om världsliga ting: om att världen har många utmaningar i dag, som klimatförändringar och migration. När hon fick en fråga om den "progressiva" Svenska kyrkan kontra den katolska kyrkan, svarade hon bl a: "När jag tidigare besökte påven berörde jag både kvinnofrågan och HBTQ-frågan." Hon nämnde också att påven har uppmärksammat löneskillnaderna mellan män och kvinnor. När hon fick frågan "på vilka områden är det svårast att mötas mellan lutheraner och katoliker?" svarade hon: "Det beror väl på vad man vill diskutera. Om det handlar om att till-

sammans ta hand om flyktingar så finns det inga som helst problem. Men handlar det om homosexualitet så får man nog ganska många olika synpunkter.”

Biskop Arborelius hade en mera andlig framtoning. Men vad såg han fram emot inför den stora manifestationen på Malmö arena? ”Jag hoppas att det blir en dag som verkligen ger människor hopp. Och att de som är med i arenan går därifrån och tänker: Ja, det är ändå lönt att kämpa för det goda och omsätta hopp i handling.” Är det detta som är det glädjerika kristna budskapet som vi ska föra ut i världen? Är det *vad vi ska göra* för att förbättra världen eller *vad Kristus har gjort för oss*?

Om abort

Den spridda gratistidningen Metro har en helsida onsdagen den 16 november med rubriken ”6 saker alla borde veta om aborter”. De två första punkterna lyder:

1. *Abort gör dig inte steril.* Att göra abort är inte farligt.
2. *Abort behöver inte ge ett trauma.*

Det verkar som om Metro i samverkan med RFSU vill få fler att göra abort. Ända aborteras årligen i Sverige ca 37 000–38 000 barn enligt socialstyrelsen.

Det är ofattbart att så få reagerar mot detta massdödande av försvarslösa människor. Föreningen Ja till Livet betonar med rätta:

- ”Alla människor, oavsett hudfärg, kön, fysiska avvikelser och handikapp är lika värda. Detta gäller såväl födda som ofödda människor.”
- ”Det är medicinskt vedertaget att hela den genetiska uppsättningen blir till vid befruktningstillfället, det är då en ny människa skapas. Det är från den stunden den människan äger rätten till liv, den universella rättigheten vi alla besitter.”
- ”Vad abortlagen och den rådande abortsynen gör, är att skilja mellan att *vara människa* och att *ha ett människovärde*. Detta får stora konsekvenser och innebär att man inför en mycket farlig princip. Grunden för människovärdet måste vara just detta: det räcker att vara människa. Hur gammal, frisk, stark eller vacker spelar ingen roll.”

En del hävdar att barnet i magen är en del av kvinnans kropp. Det stämmer inte. Barnet är en ny, genetiskt unik och egen individ. Det finns i kvinnans kropp men kan inte betraktas som en liten kroppsdel. Att det ofödda barnet är litet och inte möjligt att se med blotta ögat innan det föds spelar nog in för dem som förespråkar abort. Därför är det viktigt att synliggöra dem som syns så ringa och ge röst åt dem som inte kan höras.

I Sverige är aborten fri sedan 41 år tillbaka. Lagen säger att alla kvinnor har rätt till abort fram till den 18:e graviditetsveckans slut och behöver inte motivera varför. Efter den 18:e veckan krävs tillstånd av Socialstyrelsens rättsliga råd. Trots att vi räddar barn som föds i vecka 22 så godkänner Socialstyrelsen sena aborter i vecka 22. Tidningen *liv & rätt* nr 3/2016 berättar om två små flickor, en som överlevt en sen abort men lämnats att självdö och en som efter intensivvård i tio månader överlevt och mår bra. Två barn i vecka 22 blir omhändertagna på två helt olika sätt. Sjukvårdspersonalen gör allt i sin makt för att rädda det ena barnet, medan det andra barnet ligger hjälplöst ensamt och kämpar för sitt liv:

Barnet, en liten flicka, föddes levande genom sugklocka lördagen den 1 mars 2014 i vecka 23, närmare bestämt 22 fulla veckor plus 3 dagar. En barnmorska och en undersköterska lindade in henne i en varm handduk och lade henne på barnskötarbordet på handskar fyllda med varmt vatten. Flickan rörde på sig när man försiktigt tog bort handduken. Flickan levde i 20-30 minuter utan att någon barnläkare tillkallades, enligt anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Den 13 september i år publicerades nyheten om den efterlängtnade lilla Viljah som föddes i vecka 22, fyra månader för tidigt – men överlevde. Hon hade en vikt på knappt 490 gram, och en längd på 29 centimeter. Hon har precis fått komma hem efter tio månader på sjukhuset efter en fantastisk intensivvård (Expressen 13/9 2016).

SE

BIBLISKT OCH ROMERSK-KATOLSKT

– vari består skillnaderna?

Lars Borgström

Utgiven av författaren och Lutherska Församlingen

i Stockholmsområdet 2016

213 sidor, häftad

Den 31 oktober besökte påve Franciskus Lund och Malmö med anledning av den lutherska reformationens 500-årsminne. Inför detta mass-mediala event har Lars Borgström gett ut en bok, som avslöjar att de villoläror som förorsakade att Martin Luther tog avstånd från påvekyrkan ingalunda är överspelade, utan att det i stället har lagts till nya villoläror.

Boken är en utmärkt handbok för den som vill ha en kortfattad genomgång av de olika lärofrågor som skiljer biblisk lutherdom från den romersk-katolska kyrkans (RKK) lära. Författaren påpekar i förordet att han inte vill tala om Katolska kyrkan, eftersom han då skulle ge sitt bifall åt kyrkans anspråk på att vara den allmänna, universella kyrkan.

Borgström anger många citat från Katolska kyrkans katekes (KKK) eller hänvisar till paragrafer i denna. KKK finns utgiven på svenska i bokform och finns också som en internetupplaga (www.katekesen.se).

Boken inleds med ett långt kapitel om uppenbarelsens kunskapskälla. En av den lutherska reformationens grundpelare är *formalprincipen*: Skriften allena (*sola scriptura*) är den norm som avgör vad vi som kristna tror, lär och bekänner. RKK har en del lärosatser som antingen står i motsatsställning eller i fritt förhållande till den bibliska läran. Ett exempel på de senare är dogmen om ”Jungfru Marias kroppsliga upptagande till himlen”, vilken antogs av Pius XII år 1950.

En sådan dogm har ingen grund i Bibeln. Den grundas på RKK:s läroämbete med påven i spetsen. I stället för *sola scriptura* har man *sola ecclesia*: Kyrkan allena upprättar lärosatser.

Tydligast uttrycks denna princip i den år 1870 antagna dogmen om påvens ofelbarhet, när han uttalar sig *ex cathedra* (utifrån sin ämbetsauktoritet). Denna dogm existerade alltså inte på Luthers tid.

RKK-teologer menar att Bibeln själv inte lär Skriften allena-principen. De påstår att den muntliga undervisningen från apostlarna är lika viktig som Skriftens ord, det som med ett sammanfattande ord kallas *Traditionen*. Borgström går igenom ett antal bibelställen som har med Skriftens tillräcklighet att göra och visar att de inte kan användas som stöd för RKK:s höga uppfattning om traditionen. Det sista stället återfinns i Upp 22:18–19. Där varnar Johannes för att lägga till eller ta bort något från de profetians ord som finns i denna bok. Orden gäller såväl Uppenbarelseboken som Bibeln i sin helhet.

Borgström går igenom teologihistorien för att få fram hur synen på uppenbarelsens källa har utvecklats efter apostlatiden. Särskilt stannar han vid Luthers syn och beskriver också andra protestantiska kyrkor. Han beskriver sedan det katolska motdraget som fastställdes i konciliet i Trident (1545–1563), det som kallas motreformationen.

Avslutningen av kapitlet, efter att ännu ha beskrivit den teologiska striden i Sverige under reformationstiden, ägnas åt utvecklingen ända fram till vår tid. Under det förra århundradet har skett ett paradigmskifte som gjort det möjligt att försvara införandet av kvinnliga präster och homosexuella äktenskap.

Det andra kapitlet ägnas åt kanonfrågan. Frågan gäller vilka skrifter som kan räknas som helig skrift. Är det inte traditionen som har gjort urvalet? RKK inbegriper även ett tiotal deuterokanoniska ("andra kanon") böcker, som av protestantiska samfund kallas apokryferna. Det är sådana skrifter som tillkommit under tiden från Malaki, den sista av GT:s profeter, fram till den tid när NT skrevs ner. Luther ansåg att dessa böcker var god och nyttig läsning, men de får inte jämnställas med helig skrift. Bibel 2000 har tagit in dessa apokryfiska böcker som ett tillägg till GT.

Borgström går grundligt igenom vittnesbörd med början från Jesu egna ord om Skriftens inspiration och auktoritet och visar hur man i fornkyrkan och under medeltiden uppfattade apokryferna i GT. Nya testamentets apokryfer berörs inte.

I kapitel 3 behandlas den andra av reformationens grundprinciper: *materialprincipen*, eller läran om rättfärdiggörelsen av tro allena. Man kunde här ha väntat sig en analys av den gemensamma deklarationen

om rättfärdiggörelsen mellan Rom och kyrkor inom Lutherska Världsförbundet (1997), men Borgström har valt en annan utgångspunkt. Han gör en biblisk analys av begreppet rättfärdiggörelse. Han visar klart hur läran om den allmänna rättfärdiggörelsen liksom begreppet *tron allena* är väl förankrade i Skriften. Sedan går han igenom RKK:s invändningar, vilka får sin höjdpunkt i Tridentkonciliets skarpa fördömande av *tron allena*. Avsnittet avslutas med ett citat från Rolf Preuss, en kort och klagörande sammanfattning av två skilda läror.

Frågan om Guds nåd belyses i ett särskilt kapitel. Just i fråga om nåden ligger en avgörande förklaring till att den gemensamma deklARATIONEN har kunnat fås till stånd. Och tyvärr är det lutheranerna som har glidit över till den romerska uppfattningen att nåden innebär nådekrafter som människan använder för sin helgelse.

Jungfru Maria och helgondyrkan är frågor som givetvis blir belysta i en dylik bok. Borgström visar hur snett det har gått när Maria har upphöjts till medåterlöserska och uttrycker en misstanke att det inte dröjer länge innan denna lära har upphöjts till en ny Mariadogm. Han visar också att romersk praxis med salig- och helgonförklaring är helt obiblisk liksom bön till helgonen.

Läran om kyrkan är nästa fråga i tur. Det ligger ett oerhört anspråk i att RKK kallar sig Katolsk, dvs. allmän, universell. Anspråket att ingen kan bli salig utanför RKK har man dock luckrat upp något på senare tid, rentav så att också hedningar har del av det frälsande ljuset. Men i grunden finns samma anspråk på att representera den enda vägen till frälsning: "Man kan därför inte bli frälst, om man vet att den katolska kyrkan är instiftad av Gud genom Jesus Kristus som något nödvändigt men ändå vägrar att inträda i den eller stå kvar i den" (KKK, par. 846).

Ett helt kapitel ägnas åt påvedömet som institution. Borgström beskriver påvedömet uppkomst och särskilt de bibelord som RKK anger som stöd för påvens uppdrag som Kristi ställföreträdare på jorden. Här intar Jesu ord i Matt 16:18 en central ställning. B2000 har utan stöd i grundtexten skjutit in ordet "Klippan" efter Petrus, vilket förstärker uppfattningen att Petrus utgör kyrkans grundval. Men klippan har i Bibeln alltid förknippats med Gud själv, och därmed Jesus. Det är på beaktelsen till honom som kyrkan/församlingen har grundats.

Polemiken får sin höjdpunkt i argumenten för att påveinstitutionen är antikrist. Det grekiska ordet "anti" betyder både "mot" och "i stället för". När Paulus i 2 Tess 2:4 säger att antikrist sätter sig i Guds tempel

och säger sig vara Gud, samt att RKK uttryckligen fördömer läran om rättfärdiggörelsen genom tron, ser lutheranerna att denne är den farligaste fienden till Guds verksamhet. Just rättfärdiggörelsen genom tron är själva livsnerven i vår frälsning, som vi inte kan avstå från. Det är skrämmande att nominella lutheraner nu står i kö för att hälsa påven välkommen och uttrycka sin uppskattning för honom.

Borgström går relativt kortfattat igenom RKK:s sju sakrament. I ett kapitel om religionsteologin går han in på den historiska bakgrunden till uttrycket *extra Ecclesiam nulla salus* (utanför Kyrkan finns ingen frälsning).

Det tionde och sista kapitlet är en viktig sammanfattning: Ständig reformation. Detta populära begrepp tolkar han dock inte som många liberala lutheraner: att vi behöver en ny syn på vår tro och lära, där vi tar hänsyn till ny kunskap om bibeltolkning och människosyn. Det finns ännu några lutherska kyrkor som håller stånd mot förnekandet av Jesus som vår enda väg till Gud. Till dessa hör i de flesta fall endast små kyrkor och församlingar. Missiourisynoden nämns av Borgström som en kyrka med rätt biblisk-luthersk bekännelse, men där det också finns krafter som strävar åt annat håll. Den största lutherska kyrkan i världen, som fortfarande står emot avfallet, är Wisconsinssynoden med sina ca 400 000 medlemmar.

Den ständiga reformationen sker så att vi ständigt måste återvända till Skriften. Många väljer att i dagens förvirrade tid återvända till Rom. Men Borgströms gedigna undervisning ger inget stöd för ett sådant val. Därför har han tillägnat sig bok ”till Sveriges ca 113 000 romerska katoliker, med hopp om öppnade ögon och andligt uppvaknande – och till Sveriges övriga kristenhet, som behöver göras medveten om de romersk-katolska villfarelserna.”

Den lättlästa layouten och noggranna korrekturläsningen förtjänar ett omnämnande. Boken behöver spridas och läsas.

Ola Österbacka

IRENÆUS ”MOT HERESIERNÄ”

Artos förlag, 2016

I år fick vi en av kyrkohistoriens finaste och mest betydeseffullaste böcker i svensk språkdräkt. Det är patristikern och prostens Olof Andrén som

firade sitt hundra levnadsår genom att se till att Irenaeus bok "Mot heresierna" utgavs på Artos förlag. Vi säger grattis till Olof Andrén! Och grattis till alla oss som nu får del av tidig kyrkohistoria på ett förnämligt sätt. Eftersom Irenaeus tidsmässigt ligger så nära apostolisk till så kan man nästan känna andedräkten av den unga och ursprungliga apostoliska kyrkan.

Irenaeus av Lyon som dog omkring år 200 var själv lärjunge till Polykarpus som i sin tur var lärjunge till aposteln Johannes. Det var under sin tid i Smyrna som han lärde känna Polykarpus, men så småningom hamnade han i Lyon i Frankrike, först som presbyter (prost) och senare som biskop. Den romerska kyrkan gör anspråk på Irenaeus som en av sina helgon och lärare, men kyrkofadern kan med behållning läsas också av dem som tar avstånd från den romerska kyrkans nyare läror. Här finns nämligen inte det romerska dogmat med Maria och helgonkult, transubstantiation och botlära formulerad. Den avancerade filosofiska begreppsapparaten som utvecklades av skolastikerna under medeltiden är helt frånvarande.

Irenaeus vänder sig emot gnosticismen som började spridas i den unga kristenheten med sin öronkittlande förkunnelse om eoner och emanationer. Hans botemedel är det apostoliskt ursprungliga och den enkla apostoliska läran. Vi finner här för första gången en mer systematisk sammanfattning av den kristna trosläran. Kristi sanna Gudom och människoblivandet understryks liksom frälsningen som det offer Kristus frambar på korset och bekräftade med sin uppståndelse. Irenaeus är också klar över att nattvarden är Kristi kropp och blod (V 2.2, s 210) samt att dopet föder på nytt (I, 21.1, s 73). Han har en sammanställning av kanon som är nästan identisk med den vi har idag. Irenaeus betonar också trons analogi som princip för bibeltolkningen, nämligen att tolka Skriften i ljuset av centrum som är Kristus och den apostoliska läran (IV 26.1, s 193).

Irenaeus "Mot heresierna" är inte lätt att översätta eftersom den grekiska förlagan inte finns kvar utan måste rekonstrueras från en latinsk översättning. Den svenska översättningen är inte komplett utan mer ett urval. Kanske hälften av materialet från originalet har utelämnats. Det hade varit intressant om Per Beskow eller Olof Andrén i inledningen angett vilka principer man använt för urvalet. Varför saknas vissa kapitel och verser medan andra finns med i sin helhet?

Mot gnostikerna hänvisar Irenaeus till den apostoliska traditionen

som kriterium för det äkta. Det handlar om en kontinuitet tillbaka till den apostoliska läran, som förvaltades av församlingarna grundade av apostlarna. "Hela kyrkan utbredd över hela jorden har tagit emot denna tradition av apostlarna" (II 9.1, s 110). Med den apostoliska traditionen menas den apostoliska läran. Den episkopala vigningen är inte i fokus. Församlingar med anknytning tillbaka till apostlarna kunde därför ses som mer äkta, kontra gnostikerna som frikopplat sig från den apostoliska läran med egna visdomslärare och hemliga insikter som traderades till utvalda.

Bengt Hägglund skriver i sin *Teologins Historia* (Liber 1984, s 27f: "På ett berömt ställe hänvisar Irenaeus till den alltifrån apostlarnas tid obrutna raden av biskopar i Rom som ett indicium på att kyrkan och icke heretikerna bevarat den rätta traditionen. Att i denna text inläsa en senare successionsteologi är dock en överinterpretation, eftersom för Irenaeus läroinnehållet, icke ämbetsvigningen framstår som det primära." Olof Andrén ansluter sig också till en gängse översättning av 3:2, där vissa läser in ett Roms primat. När det talas om församlingen i Rom sägs i den svenska översättningen: «Med denna församling måste hela kyrkan, det vill säga de kristna överallt, vara ense på grund av dess märkliga upphov; i den har apostlarnas tradition bevarats åt alla överallt.» Denna översättning är omtvistad, som ex-katoliken och patristikern Vladimir Guettée visade i sin bok "The Papacy" (1867, s 62ff). Men oavsett hur man översätter versen så kan inget annat sägas, än att poängen är apostolisk kontinuitet, och därför kan Rom idag knappas berömma sig, eftersom den saknar kontinuitet med den apostoliska läran. På Irenaeus tid hade den säkert det, men inte bara den, utan alla de församlingar som hade band tillbaka till apostlarna, läromässigt och genom personanknytning. Att han går in på just församlingen i Rom verkar vara av praktiska skäl, "det blir för långt att räkna upp alla församlingars (biskops-)längder i den här boken". Dessutom kunde ju församlingen i Rom hänvisa till inte bara en apostel, utan två: Petrus och Paulus.

När man läser Irenaeus bok får vi avslutningsvis känslan av en enkel och nära förkunnelse av det den apostoliska läran. Han stryker under det historiska i Jesu människoblivande, det är inte blott en idé eller ett överjordiskt skeende, utan också Kristi sanna Gudom. Skapelsen är fallen och återupprättas genom Kristus, men endast fullkomligt i den nya världen.

Stefan Sjöqvist

TEXTUAL CRITICISM OF THE OLD TESTAMENT

John F. Brug

Chesed VeEmet Publishing, Mequon 2014.

Storformat, 217 sid.

Man häpnar över hur mycket teol. dr John Brug hinner med, fördjupa sig i och sedan förmedla sina insikter i bok efter bok. Den grundliga bok som här föreligger berör det svåra ämnet "Gamla testamentets textkritik". Den handlar om hur de äldsta handskrifterna till GT ser ut och hur man vid jämförelser av varierande avskrifter och tidiga översättningar går till väga för att fastställa den ursprungliga grundtexten. Det kan röra sig om småsaker som olika stavning men också om flera eller färre ord och tidiga översättningar som vittnar om att man läst och tolkat texten olika.

Brug undervisar lärorikt om rabbinernas "masoretiska" hebreiska grundtext och dess speciella kännetecken, likaså om manuskripten från grottorna väster om Döda havet, om Den Samaritanska Pentateuken och inte minst om de avvikelser som Septuaginta vittnar om. Hur granskningen av de tidiga textvittnena (= textkritik) har gått till presenteras med belysande exempel. Hur Luther och reformatorerna arbetade med grundtexten sammanfattas i ett utförligt kapitel.

Andra spännande avsnitt i denna bok är sifferuppgifterna i Krönikeböckerna, problemen med Samuelsböckernas grundtext och den korta versionen av Jeremia i Septuaginta. Boken avslutas med en utförlig lista över viktiga handböcker och skrifter om textkritik och textkritiska problem. Allra sist föreligger "Student Glossary" för att underlätta för teologie studeranden att ta del av ett språkligt och tekniskt ganska svårtillgängligt ämne.

SE

MED TÅRAR I VÅRA ÖGON

25 korta andakter för dem som sörjer en älskads död

Richard E. Lauersdorf

Logos förlag/S:t Johannes, i samarbete med Biblicum

Värnamo 2016

Detta lilla häfte är en översättning av "With Tears in Our Eyes", utgiven av Wisconsinssynodens förlag NPH, andra tryckningen 2004. Den

är efterlängtnad på vårt språk och kan bli till stor hjälp vid sorg efter en älskad människas död. De 25 andakterna berör olika svåra situationer som vi kan ställas inför, ger vägledning och tröst utifrån ett valt bibelord och avslutas med en bön.

När vi drabbas av död i vår närhet är vi i regel mycket sårbara och behöver gemenskap, vägledning och hjälp. Hur ska vi hantera vår sorg, få stopp på våra tårar och orka gå vidare? Vad har Bibeln att säga om döden, om vår förgänglighet och om det som håller i liv och död? Var kan vi finna tröst och styrka, hopp och tillförsikt inför döden och evigheten?

Självklart måste tårarna få komma när vi förlorar en älskad. Sorgprocessen måste få ha sin gång med de många frågorna: "Varför togs han/hon ifrån mig så snart? Varför gjorde jag inte det eller det medan jag hade tid och möjlighet? Hur ska jag orka med eller komma över mina skuldkänslor? Hur ska jag få frid och kunna gå vidare ensam? Vad är Guds mening med det som skett? Var finns tröst för mitt värkande hjärta? Frågorna kan vara mångahanda och vi kanske famlar efter svar som lyfter av oss våra bekymmer och ger själen frid.

Den sista andakten inleds med det trösterika bibelordet: "Han (HERREN Sebaot) ska utplåna döden för evigt. Herren GUD ska torka tårarna från alla ansikten" (Jes 25:8). Ändå bagatelliserar inte Lauersdorf resan genom sorgen. Han skriver i slutkapitlet: "Kommer tårarna någonsin att ta slut? Just när jag tänker att jag har kommit över en gråttack är det åter något som aktiverar mitt minne, och så kommer tårarna igen. Låt mig på nytt få höra att denna reaktion är naturlig, att resan genom sorgen inte bara tar tid utan att den också är full av bakslag."

Den avslutande bönen lyder: "Herre, jag började resan genom sorgen med tårar i mina ögon. När tårarna fortsätter rinna, torka då bort dem med hjälp av dina löften. Låt det fasta hoppet om evigt liv för alla som dör i tron på dig vara min ständiga tröst och svaret på mina tårar. Amen."

SE

Gåvoredovisning

Christian och Johanna Ahlskog 80 EUR, Mats Huselius 150, Christian Malm 600, Bjarte Edvardesen 400, Anders Einarsson 1 015, Roger Loo 500, Otto Brandal 1 000, Bertil Olofsson 1 000, Onämnd 500, Tor Jakob Welde 1 500 NOK, Nina Hansson 500, Dorel Svenson 500, Lilian Kullenberg 1 250.

Seth Erlandsson 75år: Ola Österbacka 50 EUR, St Johannes Ev Lutherska församling 500 EUR, BoAg ? 200, Torsten & Elisabeth Carlsson 500, Lars Borgström 1 500, Kerstin och Eivor Waljö 750, Lars & Christin Gunnarsson 1 000.

Till minne av Anders Rova: Gunnar Hållander 200.

Juhani Viitala 60 år: Ola Österbacka 20 EUR.

Till Hans Svenssons minne: Uno Andersson 500, Elsa och Erling Svensson Hansson 500, Elaine Svenson 500, Jonas Waldermarsson 200, Lars Gunnarsson 500, Hans Svensson 300, Göran Hildingsson 200, Ingeborg Karlsson 200, vid minnesstunden 2 000.

Till Ruth Smetanas minne: Eva & Rickards Lindmark 500.

Tack för era generösa gåvor, en stor uppmuntran i vårt arbete för biblisk tro. Red.

MISSTRON MOT BIBELN

Biblicumdag i Pedersöre, Finland

11 mars 2017 kl 11–16.30

med teol.dr Seth Erlandsson

Program:

11.00 Misstro mot Bibeln – vad ligger bakom?

13.15 Hur har Guds uppenbarelse dokumenterats?

15.15 "Vad ska vi göra med dessa människor?"

Lunch 12, kafferast 14.30. Tillfälle till frågor.

Se närmare www.biblicum.se.

Plats: Hotel Polaris, Hotellgränd 3, 68870 Edsevä

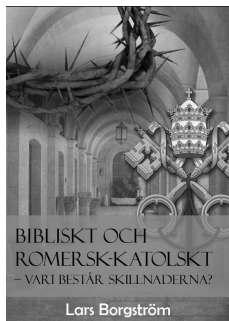
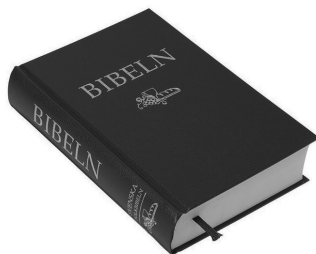
Ge en julgåva med värde!

Guds Ord är det bästa vi kan ge vår familj och våra vänner. Vi har sammanställt några tips som du kan beställa från Biblicums webbutik.

Folkbibeln 2015, röd hård pärm

I Folkbibeln 2015 ingår dels Nya testamentet och Psaltaren från 2014 och dels Gamla testamentet, som har genomgått en lätt översyn med bättre flyt, uppdaterad ordföljd och modernare ordförråd.

Kampanjpris till jul: 250 kr

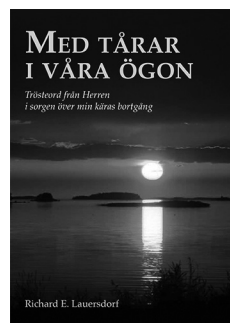
Lars Borgström:

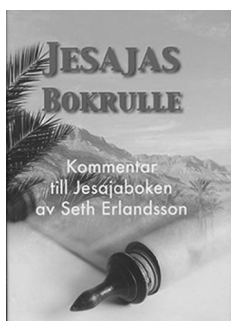
Bibliskt och romersk-katolskt – vari består skillnaderna?

”Inför firandet av den lutherska reformationen nästa år är Lars Borgströms bok en välbehövlig väckarklocka, som rekommenderas till flitigt studium.” 149 kr

Med tårar i våra ögon

NYHET! 25 korta andakter för dem som sörjer en älskads död. Varje andakt innehåller ett tröstande ord från Skriften, ett lättläst budskap och en stödjande bön. Boken utkommer i slutet av november. 50 kr; rabatt vid köp av minst 5 ex.

Jesajas bokrulle

En kommentar till Jesajaboken av dr Seth Erlandsson. 318 s, inbunden.

”En bibelkommentar till Jesajaboken på svenska är något av en sensation.” 295 kr

Knappen-serien

Knappen är en förtjusande liten björn som hjälper barn att förtrösta på Gud och lär dem hur de kan tacka och prisa Jesus genom att vara kärleksfulla och om-tänksamma mot andra människor. Serien innehåller fyra bilderböcker för barn 3–7 år. Hela serien 200 kr. (Specialförmånen gäller hela serien.)

Specialförmån till 16/12 2016:

Om du beställer två eller fler titlar (från webbbutikens produktlista, hela Knappen-serien) får du välja en av följande småskrifter gratis: (104) Förutsättningslös bibelforskning?, (202) Rättfärdigörelsen, (205) Bibeln, dess ursprung och syfte, (216) Israel som Guds tjänare. Kostnaden för denna dras av på fakturan även om den kommer med i priset. Ange koden BoB16 så får du böckerna fraktfritt inom Sverige. Detta erbjudande gäller fram till den 16 december.

Beställ från:

<http://forlag.biblicum.se> eller biblicum@biblicum.se

Vädjan om hjälp

- Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

För gåvor (och även för prenumerationer), använd vårt IBAN-konto: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (för betalningar utanför Sverige också BIC/SWIFT-koden HANDSESS).

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas. I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Glöm inte att ange vad betalningen gäller!

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8 B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, 341 36 Ljungby
Tel 070-3938127. E-mail: biblicum@biblicum.se

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se

Webbutik: forlag.biblicum.se